

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Diplomová práce

***ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU
ZPŮSOBENOU PŘI VÝKONU
PRÁVNICKÉ PROFESE***

Jana Petrová

Plzeň

2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Diplomová práce

***ODPOVĚDNOST ZA ŠKODU
ZPŮSOBENOU PŘI VÝKONU
PRÁVNICKÉ PROFESE***

Jana Petrová

Vedoucí práce: Mgr. Petr Ptáček

Plzeň

2018

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň 2018

Jana Petrová, v. r.

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda vyjádřila svůj dík panu magistru Petru Ptáčkovi, a to sice za možnost napsat svoji diplomovou práci pod jeho vedením, za rady a konzultace. Dále bych chtěla poděkovat svým nejbližším za podporu během celého studia, především svým rodičům a příteli.

Obsah:

1	Úvod.....	1
2	Základní pojmy	3
2.1	Újma	3
2.1.1	Obecné pojetí termínu újmy	3
2.1.2	Pojem újmy v občanském zákoníku.....	4
2.2	Odpovědnost	5
2.2.1	Obecné pojetí odpovědnosti	5
2.2.2	Předpoklady vzniku odpovědnosti za újmu.....	5
2.2.3	Typy odpovědnosti	6
2.3	Právnícká profese.....	6
2.3.1	Právnícká profese obecně.....	6
2.3.2	Patentový zástupce	7
2.3.2.1	Profese patentového zástupce	7
2.3.2.2	Odpovědnost patentového zástupce za škodu.....	9
2.3.3	Daňový poradce.....	10
2.3.3.1	Profese daňového poradce	10
2.3.3.2	Odpovědnost daňového poradce za škodu.....	11
2.4	Právnícká služba	12
3	Odpovědnost advokáta za újmu	14
3.1	Profese advokáta	14
3.2	Povinnosti advokáta.....	16
3.3	Odpovědnosti advokáta za újmu a stávající právní úprava	17
3.4	Všeobecné podmínky pro vznik odpovědnosti advokáta za újmu.....	22
3.5	Promlčení nároku.....	26
3.6	Pojištění advokáta	28

3.7	De lege ferenda	30
4	Odpovědnost za újmu způsobenou při výkonu notářské činnosti.....	32
4.1	Profese notáře	32
4.2	Povinnosti notáře	34
4.3	Odpovědnost notáře a státu za újmu a stávající právní úprava.....	35
4.4	Všeobecné předpoklady pro vznik odpovědnosti notáře za újmu	38
4.5	Všeobecné předpoklady pro vznik odpovědnosti státu za újmu.....	39
4.6	Regresní náhrada	41
4.7	Promlčení nároku.....	41
4.8	Pojištění odpovědnosti u notáře.....	43
4.9	De lege ferenda	45
5	Odpovědnost za újmu způsobenou při výkonu exekutorské činnosti.....	46
5.1	Profese exekutora.....	46
5.2	Povinnosti exekutora	47
5.3	Odpovědnost exekutora a státu za újmu a stávající právní úprava.....	48
5.4	Všeobecné předpoklady pro vznik odpovědnosti exekutora za újmu	49
5.5	Všeobecné předpoklady pro vznik odpovědnosti státu za újmu.....	50
5.6	Regresní náhrada	51
5.7	Promlčení nároku.....	52
5.8	Pojištění odpovědnost exekutora	52
5.9	De lege ferenda	53
6	Odpovědnost za újmu způsobenou při výkonu soudnictví.....	55
6.1	Povolání soudce	55
6.2	Povinnosti justice.....	56
6.3	Současná právní úprava odpovědnosti za újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupem.....	57

6.4	Všeobecné předpoklady pro vznik odpovědnosti státu za škodu	59
6.5	Promlčení nároku	60
6.6	Pojištění odpovědnosti	60
7	Odpovědnost za újmu způsobenou státními zastupitelstvími....	62
7.1	Státní zastupitelství	62
7.2	Odpovědnost státního zástupce za újmu a stávající právní úprava.....	64
8	Závěr.....	66
9	Summary	68
	In English.....	68
	In Czech	68
	Seznam použitých pramenů	70
	Učebnice, monografie a jiné knižní zdroje	70
	Pozitivněprávní úprava, důvodové zprávy a návrhy zákonů	71
	Časopiské články (verze tištěné i elektronické)	72
	Jiné odborné zdroje (diplomové práce, sborníky, sdělení, stanoviska, výklady apod.)	73
	Odborné zdroje elektronicky dostupné	73
	Jiné zdroje internetové	74
	Judikatura.....	75

Seznam použitých zkratk

Právní předpisy

(Pokud není uvedeno jinak, jsou platné právní předpisy citovány ve znění ke dni 29.03.2018 a zrušené právní předpisy v posledním platném znění)

OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
PatZást	zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví
ZDP	zákon č. 523/1992 Sb., zákon o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky
ZA	zákon č. 85/1996 Sb., zákon o advokacii
EK	usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31.10.1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex)
NŘ	zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
ZOŠ	zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)
OBCHZ	zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník
SOZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
EŘ	zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekutorský řád) a o změně dalších zákonů
ZSS	zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích přisedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)
ZSZ	zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

1 Úvod

Pro výběr tématu mé diplomové práce mě motivovalo hned několik skutečností, s nimiž jsem se během svého studia na Právnické fakultě Západočeské univerzity setkala. Jednou z nich byl případ, kterým se zabývala plzeňská advokátní kancelář, kde dodnes působím jako advokátní praktikantka. V uvedené věci zkoumal nejprve Okresní soud Plzeň-město a posléze i Krajský soud v Plzni, zda v řízení byly dostatečně prokázány předpoklady pro odpovědnost advokáta jakožto žalovaného za způsobenou škodu s tím, že příčinná souvislost mezi pochybením při výkonu advokacie žalovaného a vznikem škody je dána, a zda pokud by advokát nepochybil tím, že včas nepodal žalobu u soudu, by byl jeho klient v soudním řízení úspěšný.

Další z okolností, které mne inspirovaly při výběru zvoleného tématu, byla seminární práce, kterou jsem v druhém ročníku studia v rámci předmětu Právní etika zpracovávala a jejíž téma bylo *Vztah advokát a klient, vzájemná práva a povinnosti*. V souvislosti s jejím vypracováním jsem nabyla alespoň základních znalostí ohledně povinností, jež může advokát porušit, a tím svému klientovi způsobit určitou újmu.

Poslední ze zmíněných okolností, které mě vedly k tomuto tématu, byla publikace advokátky JUDr. Jany Líznerové, Ph.D., (dříve Šustové) *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*, v níž je problematika odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu právnické profese velmi přehledně zpracována.

Jak název práce napovídá, je jejím hlavním cílem pojednat o tom, jak je v českém právním řádu upravena problematika odpovědnosti, když strůjcem této škody, též škůdcem, je osoba, jež vykonává právnickou profesi, tedy právník. V průběhu zpracovávání tématu jsem však usoudila, že bude vhodné, když svoji pozornost nezaměřím pouze na institut odpovědnosti za škodu, nýbrž budu rozsáhleji pojednávat o odpovědnosti za újmu, která v sobě mimo odpovědnosti za majetkovou újmu, škodu, zahrnuje též odpovědnost za újmu nemajetkovou.

V první kapitole vymezím jednotlivé pojmy, které jsou s institutem odpovědnosti za újmu způsobenou při výkonu právnické profese neodmyslitelně spjaty. V této kapitole se budu věnovat institutu újmy, který se skládá nejen z újmy majetkové, tedy škody, ale rovněž újmy nemajetkové a dále jejímu právní zařazení v rámci Právního řádu České republiky. Dalším institutem, kterým se má práce zabývat v této kapitole, je odpovědnost, její pojetí dle občanského práva, typy či předpoklady pro její vznik. Pod podkapitolou právnické profese zmíním nejen význam tohoto termínu, ale rovněž pouze okrajově zmíním odpovědnost za škodu

dvou zástupců právnických profesí, jimiž jsou patentový zástupce a daňový poradce. Závěrem této první kapitoly definuji termín právní služba.

Následující tři kapitoly, které jsou pro mou práci stěžejní, se zabývají odpovědností advokáta, notáře a exekutora jakožto zástupců svobodných právnických povolání. Každá z těchto kapitol je systematicky členěna. V kapitolách, které se k uvedeným profesím vztahují, se nejprve zabývám samotným příslušným povoláním, předpoklady stanovenými zákonem, které osoba musí splnit, aby profesi mohla vykonávat, zánikem této profese a povinnostmi, kterých musí osoba dbát při výkonu svého povolání. Dále v těchto kapitolách pojednávám o odpovědnosti za újmu, která při výkonu těch kterých profesí může vzniknout, a dále o všeobecných předpokladech, které musí být kumulativně splněny, aby tato odpovědnost mohla vzniknout. V těchto kapitolách rovněž zmiňuji promlčení nároku na náhradu újmy či pojištění odpovědnosti. Závěr každé z těchto kapitol je věnován úvahám *de lege ferenda*, při jejichž zpracování vycházím z právním řádu Spolkové republiky Německo.

Ve dvou závěrečných kapitolách se věnuji odpovědnosti za újmu způsobenou při výkonu soudnictví a za újmu způsobenou státními zastupitelstvími. Těmto dvěma posledně zmiňovaným profesím se hodlám věnovat pouze okrajově, a to z důvodu, že v souvislosti s těmito povoláními nelze hovořit o jejich individuální odpovědnosti za újmu, když dle zvláštního právního předpisu za újmu způsobenou v souvislosti s jejich činností nese odpovědnost stát.

Tato práce reflektuje právní stav k 29. březnu 2018.

2 Základní pojmy

2.1 Újma

2.1.1 Obecné pojetí termínu újmy

Stěžejním pojmem této práce je institut újmy. Tento termín můžeme definovat jako ztrátu, kterou někdo utrpí na svém právem chráněném statku bez ohledu na to, zda je předmětný statek hmotný či nehmotný, právo však tuto ztrátu musí uznat za hodnou nápravy. Újma představuje především ohrožení či porušení subjektivních občanských práv, a je tedy jedním ze základních předpokladů vzniku občanskoprávní odpovědnosti. Jedná se o termín nadřazený, který v sobě zahrnuje hned dva zásadní instituty občanského práva, a to jednak matkovou újmu, neboli škodu, a dále újmu nemajetkovou.¹

Škodu lze obecně definovat jako majetkovou újmu, tedy jako újmu, která se týká majetkové sféry poškozeného, a lze ji objektivně finančně kvantifikovat. Existence majetkové újmy je vždy podmíněná možností ocenění její výše v penězích. Dle ust. § 2894 OZ v sobě povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění (škody). Již výše zmíněný vznik odpovědnosti za škodu v občanském právu je tak zcela závislý na existenci výše specifikované škody.² S účinností od 01.01.2014 představuje pojem škody nejen újmu na majetku, ale také nově újmu na jmění, tedy jako újmu na komplexu souhrnu majetku (aktiv) a dluhů osoby (pasiv), a to ve smyslu ust. § 495 OZ. Škoda tady nespočívá pouze v samotném zmenšení majetku, ale nově rovněž v samotném vzniku určitého dluhu. Stejně jako újmu můžeme pak dělit škodu na dva druhy. Oba tyto druhy existují zcela nezávisle na sobě. Při určitých škodných událostech tak mohou vzniknout oba dva společně či pouze jeden z nich. Prvním z těchto druhů nemajetkové újmy je škoda skutečná, která představuje hodnotu, o kterou bylo jmění poškozeného zmenšeno, a to v důsledku předchozího protiprávního jednání škůdce. Dalším

¹NEDBÁLEK, Karel. Výpočet nemajetkové újmy. Česká advokátní komora: Oficiální stránky odborného právního časopisu české advokacie www.bulletin-advokacie.cz [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/vypocet-nemajetkove-ujmy?browser=mobi>

² NEDBÁLEK, Karel. Výpočet nemajetkové újmy. Česká advokátní komora: Oficiální stránky odborného právního časopisu české advokacie www.bulletin-advokacie.cz [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/vypocet-nemajetkove-ujmy?browser=mobi>

druhem je pak ušlý zisk představující majetkový prospěch, kterého by poškozený dosáhl, nedošlo-li by ke škodě.³

Nemajetková újma, na rozdíl od škody, není způsobilá být objektivně finančně kvantifikována, tedy ji není možné přesně finančně ocenit. Není tedy možné přímo určit její majetkové následky. Jedná se především o narušení osobního statku poškozeného, jehož hodnotu, jak je již výše uvedeno, není možné ohodnotit v penězích, a proto nevede ani k snížení majetku poškozeného. Jako příklad hodnot, v důsledku jejichž porušení může dojít ke vzniku majetkové újmy a které mohou být takto porušeny, jsou zdraví, soukromí, svoboda, právo na život, citový vztah k věci či důstojnost osoby aj. Jejich porušení nevede primárně ke snížení majetku či jmění poškozeného. Tento typ újmy nelze nikdy zcela přesně nahradit, proto se škůdce tedy může pouze snažit o její zmírnění či vyvážení.⁴

2.1.2 Pojem újmy v občanském zákoníku

Od počátku roku 2014 vešel v účinnost zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „OZ“), který přinesl velké změny celému českému soukromému právu a mimo jiné také novou úpravu institutu újmy. V rámci již zmíněné rekonstrukce soukromého právního prostředí je újma, respektive povinnost k náhradě újmy, obsažena v ustanoveních §2894 až § 2971 výše uvedeného zákona. Oproti předešlé úpravě OZ nikterak zásadně tento institut nemění, účelem rekonstrukce byla tedy především snaha zákonodárce o aktualizaci, zpřesnění a především pak o snahu vytvořit ucelený systém, který by více reflektoval aktuální právní situaci a potřeby adresátů tohoto předpisu.⁵

Občanský zákoník užívá termínu „škoda“ pro újmu na jmění a dále termínu „nemajetková újma“ pro újmu, která není újmu na jmění, jak jsem již výše uvedla, a z tohoto lze tedy vyvodit, že nemajetková újma se dá negativně vymezit tak, že se jedná o takovou újmu, která není újmu majetkovou, tedy je újmu jinou. Nahradit újmu je povinností, která je dána pro všechny případy, tedy zejména tam, kde je škůdce povinen nahradit újmu majetkovou či nemajetkovou poškozenému nebo nahradit majetkovou škodu stanovenou příslušným zákonem. Povinnost úhrady nemajetkové újmy musí být výslovně stanovena zákonem nebo výslovně sjednána

³ ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. V Praze: C. H. Beck, 2016. Str 6-7

⁴ BEZOUŠKA, Petr, *Co je škoda a co je újma*, PRK Partners [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <https://www.prkpartners.cz/rekodifikace/legislativni-novinky/395-co-je-to-skoda-a-co-je-to-ujma/>

⁵ NOVOTNÝ, Petr, KOUKAL, Pavel, ZAHOŘOVÁ Eva. *Nový občanský zákoník – Náhrada škody*. Praha: GRADA Publishing, a. s., 2014. Str. 12

mezi stranami, a to vše v souladu s ustanovením § 2894 odst. 2 OZ. Oproti tomu povinnost uhradit poškozenému škodu vzniká škůdci vždy bez ohledu na jeho zavinění, pokud tak v určitých případech stanoví zvlášť zákon, a to v souladu s ustanovením § 2895 OZ. Pro náhradu nemajetkové újmy upřednostňuje OZ formu zadostiučinění, která má především způsobenou újmu dostatečně odčinit. V ustanovení § 2951 odst. 2 OZ pak zákon vyloženě stanoví, že náhrada majetkové újmy formou peněžní úhrady je možná pouze za předpokladu, že není dobře možné uvedení v předešlý stav, či žádá-li to poškozený.⁶

2.2 Odpovědnost

2.2.1 Obecné pojetí odpovědnosti

Mezi další stěžejní pojmy této mé práce patří pojem odpovědnosti, především pak pojem odpovědnosti za škodu či nemajetkovou újmu. Odpovědnost je v právu velice často definována, a existuje tedy i velké množství pojetí tohoto pojmu. Názor většiny autorů však pojem odpovědnosti vymezuje jako: *„sekundární právní povinnost, která vznikla subjektu, jenž porušil primární právní povinnost vyplývající pro něj ze zákona nebo z jiné právní skutečnosti (např. ze smlouvy). Tato sekundární neboli jinak nazývaná odpovědnostní povinnost je v podstatě sankcí, ukládanou rušiteli primární právní povinnosti, a znamená zatížení subjektu, jenž porušil právo, určitými nepříznivými právními následky. Sankční následek zatěžující rušitele práva je různého charakteru a projeví se v závislosti na povaze porušené primární povinnosti buď v majetkové sféře rušitele, nebo v jeho sféře osobní.“*⁷

2.2.2 Předpoklady vzniku odpovědnosti za újmu

Pro vznik odpovědnosti za škodu či nemajetkovou újmu je třeba nejdříve nalézt kauzalitu, z níž lze odvodit vzájemný vztah mezi jednáním škůdce a vznikem újmy. Jednající subjekt (škůdce) musí napravit újmu, pokud odpovídá za čin, samotné důsledky tohoto svého činu nebo za tyto důsledky osobně ručí. Institut újmy byl zaveden především pro situace, kdy určitý subjekt (škůdce) svým chováním způsobí jinému škodu či jinou nemajetkovou újmu. Jeho hlavním účelem, pro který je zřízen, je tedy zjednání nápravy a zhojení způsobené újmy. Samotný vznik odpovědnosti za újmu je podmíněn hned několika předpoklady. Mezi základní

⁶ NEDBÁLEK, Karel. *Újma, škoda v ČR a SR, Praktický nástin výpočtů*. Slušovice: Miroslav Tomšů – Nakladatelství Monument, 2017. Str. 33

⁷ FIALA, Josef; KINDL, Milan. A kol. *Občanské právo hmotné*. 3. opr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. str. 275

předpoklady řadíme protiprávní úkon, újmu, kauzalitu mezi protiprávním úkonem a újmou samotnou, zavinění, stanoví-li tak zákon, že je ke vzniku odpovědnosti třeba, a dále pak způsobilý subjekt. Protiprávní úkon může mít např. formu nezákonného rozhodnutí, nesprávného úředního postupu, porušení dobrých mravů dle ust. § 2909 OZ, porušení interních norem, které je škůdce povinen dodržovat, porušení obecně závazných předpisů, porušení povinností vyplývajících z bezpečnostních předpisů, stanov či řádů a nakonec formu porušení povinnosti, která vyplývá ze smlouvy uzavřené s poškozeným.⁸

2.2.3 Typy odpovědnosti

Ust. § 2895 OZ ve svém znění zmiňuje obecnou zásadu, jež se uplatňuje pro případy, kdy je škůdce povinen nahradit újmu způsobenou jeho zaviněním, subjektivní odpovědnost, a případy bez ohledu na zavinění, tedy případy objektivní odpovědnosti. Tímto ustanovením, dle kterého se postupuje v případě, že aplikace standardního režimu subjektivní odpovědnosti není dostačující, jsou upraveny situace, které tento nadstandardní režim vyžadují, a to z důvodu zvýšeného zájmu o jejich vyřešení, nebo situace, které představují případy zvláštního nebezpečí, a proto vyžadují speciální alokaci rizik. OZ výslovně stanoví, ve kterých určených případech není rozhodné zavinění odpovědného subjektu, a tedy se bude jednat o případy objektivní odpovědnosti. Újma, která vznikne, bude přičítána škůdci na základě příčinné souvislosti (tzv. kauzálního nexu) mezi právní událostí, za niž je škůdce právně odpovědný, a újmou.⁹

2.3 Právnická profese

2.3.1 Právnická profese obecně

Pojem profese není pojem ani právní, ani doktrinální, proto obecná a oficiální definice k tomuto pojmu prakticky neexistuje. Dle obecného povědomí se tedy dá říci, že všeobecně lze za právnickou označit takové povolání, pro jehož výkon je nezbytné získat vysokoškolské právnické vzdělání, tedy titul magistr z oboru právo na fakultě právnické.

⁸ NEDBÁLEK, Karel. *Újma, škoda v ČR a SR, Praktický nástin výpočtů*. Slušovice: Miroslav Tomšů – Nakladatelství Monument, 2017. Str. 28-29

⁹ ŠVESTKA, Jan; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. Str. 877 - 878

Osoba vykonávající právnickou profesi je právník. Dnes a denně je možné nalézt v našem bezprostředně blízkém okolí člověka, který si tento pojem zamění s profesí advokáta. Právníkem je zkrátka osoba, která získala vysokoškolské vzdělání ve studijním oboru právo, a to studiem na vysoké škole v České republice či v zahraničí, a která využívá svých dosažených vědomostí v praxi ve svém povolání, bez ohledu na to, o jaké povolání se jedná. Nejde tedy o konkrétní profesi a také to není druh podnikání, který by byl upraven určitým právním předpisem.¹⁰

Dle poměrů v České republice se mezi právní profese řadí advokáti, notáři, exekutoři, soudci, státní zástupci a dále též patentoví zástupci či daňoví poradci, kteří při výkonu své činnosti jsou nadáni oprávněním poskytovat právní služby, ačkoliv k výkonu jejich profesí není třeba získat magisterský titul z oboru právo. Mezi další právníky, kteří vykonávají právnickou profesi, a to převážně v soukromoprávní sféře, řadíme právníky podnikové a komerční a úředníky, kteří tuto svou funkci plní ve sféře veřejnoprávní. Obě posledně jmenované profese vykonávají svou činnost převážně v poměru pracovněprávním či obdobným, a proto se u újmy, kterou způsobí výkonem nebo v souvislosti s ním, standardně postupuje dle předpisů pracovněprávních.¹¹

Z výše uvedených profesí jsou pro mou práci stěžejní zejména profese advokáta, exekutora, notáře, soudce a státního zástupce. Právě těmto profesím se má práce podrobněji věnuje v následujících kapitolách.

S ohledem na skutečnost, že u podnikových či komerčních právníků a úředníků se postupuje ve věcech náhrady újmy v souladu s předpisy pracovněprávními, bych se nadále těmito profesemi nezabývala.

Pro úplnost zpracování této práce je však, byť jen okrajově, nezbytné zmínit profese patentového zástupce, daňového poradce a dále újmu, za kterou osoby vykonávající tuto činnost nesou odpovědnost.

2.3.2 Patentový zástupce

2.3.2.1 Profese patentového zástupce

Patentový zástupce je kompetentní zastupovat účastníka řízení pouze v rozsahu, který je stanoven v zákoně č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích (dále jen „PatZást“). Jedná se zejména o řízení, která se vedou ve věcech

¹⁰CHALOUPKOVÁ, Iva. *Kdo je kdo právník, advokát, notář. ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA* [online]. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=3249>

¹¹ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 7

průmyslového vlastnictví, konkrétně se pak jedná především o spory o nárocích, které účastníkům vznikají v souladu se zákonem č. 441/2013 Sb., o ochranných známkách, zákonem č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích či zákonem č. 478/1992 Sb., o užitných vzorech.¹² Předpokladem pro výkon tohoto povolání je zapsání osoby, která profesi vykonává, do seznamu patentových zástupců vedeném Komorou patentových zástupců České republiky. Z ustanovení PatZást. vyplývá, že patentovým zástupcem může být pouze osoba plně svéprávná a bezúhonná, která disponuje titulem z vysokoškolského bakalářského studijního programu a absolvovala v uplynulých letech minimálně tři roky odpovídající odbornou praxi, a to soustavným a pravidelným výkonem činnosti v oblasti průmyslových práv, a která úspěšně absolvovala odbornou zkoušku patentového zástupce, nebyla disciplinárně potrestána vyškrcnutím z uvedeného seznamu či z něj vyškrcnuta z jiného důvodu a dále složila do rukou předsedy komory slib, a to vše dle ust. § 8 odst. 1 PatZást.¹³

Dle Zákona o patentových zástupcích, konkrétně pak ust. § 18 PatZást., je osoba oprávněna vykonávat profesi patentového zástupce a poskytovat služby běžně spojené s touto profesí pouze v případě, nebyla-li tato osoba vyškrcnuta ze seznamu patentových zástupců vedeném Komorou patentových zástupců České republiky. Vyškrcnutí tedy znamená zánik či ztrátu možnosti výkonu této funkce. Za prvé se jedná o případy obligatorního vyškrcnutí ze seznamu, ke kterému dochází ex lege, a záznam o tomto vyškrcnutí má pouze deklarativní charakter. Tyto případy jsou taxativně vymezeny v ust. § 18 odst. 2 a odst. 3 PatZást. Řadíme sem důvody, jakými jsou úmrtí patentového zástupce či prohlášení tohoto za mrtvého, omezení způsobilosti k právním úkonům či svéprávnosti, pravomocné odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, který byl patentovému zástupci uložen za úmyslný trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem činnosti své profese, a dále prohlášení konkurzu na majetek patentového zástupce.¹⁴

Fakultativnímu vyškrcnutí ze seznamu oproti vyškrcnutí obligatornímu předchází vždy správní řízení, a to takové, které je vedeno před Komorou patentových zástupců České republiky. Důvody fakultativního vyškrcnutí jsou uvedeny v § 19 PatZást. Důvodem pro fakultativní vyškrcnutí je odsouzení za jiný

¹²ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. Str. 101

¹³Zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga2f6nbrg4xhazrrg4wta#>

¹⁴ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Str. 116-117

úmyslný trestný čin, než který je uveden v ust. § 18 odst. 2 písm. d) PatZást., pokud Komora shledá, že tato trestná činnost může mít negativní vliv na důvěru ve stav patentových zástupců nebo ji může pouze ohrožovat. Dalšími důvody pro vymazání jsou nezaplacení příspěvku na činnost Komory, nesjednání patřičného pojištění za škodu, které je pro výkon nezbytné sjednat. V uvedených případech vydá Komora patentových zástupců České republiky rozhodnutí o vyškrtnutí. Proti rozhodnutí Komory lze podat opravný prostředek k soudu do té doby, než samotné rozhodnutí nabyde právní moci. Při předmětném opravném řízení se dle ust. § 66 PatZást. použije správního řádu a toto řízení zahájené na základě podání odvolání domnělého poškozeného se tedy vede u správních soudů.¹⁵

2.3.2.2 Odpovědnost patentového zástupce za škodu

Institut odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu profese patentového zástupce se svým charakterem velice blíží odpovědnosti profese advokátské. Odpovědnost za škodu je v zákoně č. 417/2004 Sb., zákona o patentových zástupcích, upravena konkrétně ustanovením § 41. Dle předmětného ustanovení odpovídá patentový zástupce za škodu, kterou klientovi způsobí v souvislosti s výkonem své činnosti. Toto ustanovení také upravuje situaci, kdy patentový zástupce vykonává svou činnost v rámci společnosti patentových zástupců. V případě, že vznikne škoda při poskytování služeb patentového zástupce touto společností, odpovídá za tuto vzniknuvší škodu celá společnost. Dle odst. 3 ustanovení § 41 Patzást. je možnost liberace přípustná v případě, že patentový zástupce prokáže, že škodě nemohl nijak předejít a to ani v případě, že by vynaložil veškeré úsilí k jejímu předejití, které je po něm možno vyžadovat, a vykonával svou činnost v souladu s ust. § 34 PatZást. Postupoval tedy dle přísl. právních předpisů, pokynů svého klienta, přičemž dbal ochrany jeho práv a oprávněných zájmů. V zákoně o patentových zástupcích je upravena pouze odpovědnost za škodu, z čeho vyplývá, že patentový zástupce je odpovědný pouze za újmu majetkovou, tedy újmu, která byla poškozenému způsobena na jeho majetku či jmění.¹⁶

Jak již tato práce uvádí v souvislosti s výmazem patentového zástupce z rejstříku, povinnost uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou

¹⁵Zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga2f6nbrg4xhazrrg4wta#>

¹⁶Zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga2f6nbrg4xhazrrg4wta#>

poskytováním služeb patentového zástupce je jedním z nezbytných kritérií, která musejí být splněna dříve, než osoba profesi patentového zástupce začne vykonávat, a to v souladu s ust. § 42 PatZást.¹⁷ Výše minimálního pojištění stanovuje Komora patentových zástupců České republiky, a to Příspěvkovým a pojišťovacím řádem, přijatým sněmem Komory v souladu s ust. § 58 písm. b) a c) Patzást. a ust. § 42 odst. 3 Patzást., který nabyl platnosti a účinnosti od 11.10.2007 a jenž stanoví tuto minimální výši pojištění, která k dnešnímu dni činí 1.000.000.000,- Kč na jeden rok, pokud patentový zástupce vykonává činnost na území České republiky.¹⁸ Rozsah smluvního pojištění by měl vždy adekvátně odpovídat riziku hrozící škody, za kterou by patentový zástupce případně mohl odpovídat.¹⁹

2.3.3 Daňový poradce

2.3.3.1 Profese daňového poradce

Další právnickou profesí je daňový poradce. Profese daňového poradce je upravena především zákonem č. 523/1992 Sb., zákon o daňovém poradenství (dále jen „ZDP“). Hlavním předmětem této úpravy, jak zákon stanoví v ust. § 1 odst. a) ZDP, je poskytování právní pomoci, finančně ekonomických rad ve věcech daní, odvodů, poplatků, jakož i jiných plateb a věcí, které s daněmi souvisejí. Tyto rady se také mohou týkat určitých záležitostí, které s daněmi, odvody, poplatky a jinými platbami souvisejí. Zákon pro tyto platby užívá souhrnného pojmu daně. Daňové poradenství v sobě zahrnuje celou řadu různých činností.²⁰

Daňový poradce převážně poskytuje své služby ve třech základních podobách jeho činností. První z těchto podob představuje poskytování rad klientovi při uspořádání jeho majetkových poměrů. Jako příklad můžeme uvést radu, aby klient využil zákonných daňových výhod či investoval do daňově zvýhodněných oblastí. Dále může být daňovým poradcem např. informován o tom, jaké daňové zatížení lze očekávat při rozšíření svého podnikání aj. Druhým okruhem jeho činnosti je prosazování daňových zájmů klienta před příslušnými orgány daňové správy. Dalším

¹⁷Zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga2f6nbrg4xhazrrg4wta#>

¹⁸Usnesení sněmu Komory patentových zástupců České republiky ze dne 12. 10. 2007: Příspěvkový a pojišťovací řád [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: www.patzastupci.cz/create_file.php?id=95

¹⁹Zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqga2f6nbrg4xhazrrg4wta#>

²⁰POTMĚŠILOVÁ, Jindra. *Daňové poradenství a daňoví poradci: zákon o daňovém poradenství a komoře daňových poradců ČR : (s komentářem)*. Praha: Prospektrum, 1993. Str. 9

okruhem daňového poradenství je pak činnost deklarační. V tomto případě poskytovatel daňového poradenství převážně vyhotovuje daňového přiznání či hlášení, popřípadě přiznání majetku, čímž deklaruje daňové povinnosti svého klienta, popřípadě i jeho majetkové poměry.²¹

Osobou, která vykonává daňové poradenství, je daňový poradce. K možnosti výkonu této profese je zapotřebí, aby se jednalo o osobu fyzickou, která je zapsána v seznamu daňových poradců vedeném Komorou daňových poradců České republiky. Zápisem do předmětného seznamu nabývá fyzická osoba právo vykonávat daňové poradenství, daňovému poradci je v návaznosti na toto zapsání vydáno osvědčení. Složí-li fyzická osoba kvalifikační zkoušku, je Komora daňových poradců povinna zapsat tuto osobu do zmíněného seznamu, nejpozději však do dne, který následuje po měsíci, v němž fyzická osoba zkoušku složila.²²

Své služby poskytuje daňový poradce na základě smlouvy, kterou uzavře se svým klientem. V této smlouvě by měla být mimo jiné i ujednána odměna, která daňovému poradci za poskytnutí jeho služeb náleží. Daňový poradce je oprávněn a zároveň i povinen chránit práva a oprávněné zájmy svého klienta. Při výkonu své profese je povinen jednat svědomitě, čestně, musí důsledně využívat všechny jemu dostupné prostředky a uplatňovat vše, co svědčí ve prospěch zájmů a příkazů jeho klienta. Při zastupování svého klienta v té které záležitosti je vždy vázán zákony, dalšími obecně závaznými právními předpisy a příkazy klienta, které se pohybují v přípustných zákonných mezích.²³

2.3.3.2 Odpovědnost daňového poradce za škodu

Institut odpovědnosti za škodu je upraven v ust. § 6 odst. 8 ZDP. Daňový poradce odpovídá dle tohoto ustanovení klientovi za škodu, která mu v souvislosti s výkonem daňového poradenství vznikla, a to pokud tuto škodu způsobil nejen sám daňový poradce, ale také jeho zástupce či pracovník. Stejně jako u patentového zástupce je zde možnost se vyvinít. Daňový poradce se odpovědnosti může zprostit, prokáže-li, že škodě nemohl zabránit či jí jinak předejít, a to ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm lze požadovat. Jak lze tedy dovodit z předchozího, daňový poradce odpovídá pouze za újmu, která byla způsobena na majetku (resp.

²¹POTMĚŠILOVÁ, Jindra. *Daňové poradenství a daňoví poradci: zákon o daňovém poradenství a komoře daňových poradců ČR : (s komentářem)*. Praha: Prospektrum, 1993. Str. 9

²²HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 2. rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Str. 109

²³HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 2. rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2003. Str. 109

jmění) určité osoby. Jedná se o odpovědnost objektivní, tedy o odpovědnost bez zřetele na zavinění, avšak existuje zde také možnost liberace.²⁴

Institut odpovědnosti za škodu způsobenou daňovým poradcem se svým charakterem velice blíží odpovědnosti advokáta a rovněž i patentového zástupce. Stejně tak jako obě zmíněné profese je daňový poradce povinen být po celou dobu výkonu daňového poradenství profesně pojištěn, přičemž rozsah tohoto pojištění by měl odpovídat rozsahu služeb, který daňový poradce poskytuje.²⁵

Pokud existuje kauzalita mezi nesprávně zpracovaným daňovým přiznáním a vzniknuvší škodou, posuzuje se odpovědnost daňového poradce vždy dle speciální úpravy obsažené v zákoně o daňovém poradenství, proto i soudy, které vedou řízení, jehož předmětem je odpovědnost za škodu způsobenou daňovým poradcem, by se vždy měly držet úpravy speciální.²⁶ V souvislosti s pochybením daňového poradce při zastupování klienta ve věci podání daňového přiznání může správce daně klientovi daňového poradce naměřit nejen samotnou daň, ale zpravidla mu také uloží sankci za pozdní úhradu daně. V těchto situacích je nezbytné zkoumat, co může být považováno za škodu vzniknuvší klientovi v souvislosti s činností daňového poradce. V uvedeném případě samotná navýšená daň není škodou, jelikož se jedná o povinnost uloženou klientovi dle platného právního řádu. Za škodu by se tedy daly považovat pouze penále či úroky z prodlení, tedy sankce, které by klientovi vznikly v důsledku dodatečné platby daně.²⁷

2.4 Právnícká služba

Pokud se laik dostane do situace, kdy potřebuje pomoc při řešení určitého právního problému, obrací se s ním na osobu, která mu poskytne právní pomoc nebo též právní službu. Synonymem pro někoho, kdo většinou poskytuje právní pomoc a udílí právní rady, je především advokát. Toto je však pouze zúžený pohled na možnost získat tyto služby, jelikož v úvodních ustanoveních zákona č. 85/1996 Sb., zákon o advokacii je uvedeno, že právní služby sice poskytují advokáti, ale přesto

²⁴Zákon č. 523/1992 Sb., České národní rady o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezf6njsgmwmtcmq#>

²⁵Profesní odpovědnost daňového poradce za způsobenou škodu. KODAP: Společnosti pro daňové poradenství [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <https://www.kodap.cz/cs/provas/periodika/ctvrtletnik/profesni-odpovednost-danoveho-poradce-za-zpusobenou-skodu.html>

²⁶Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27.10.2010, sp. zn. 23 Cdo 2371/2008 [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgbpwxzyhe4ts&groupIndex=0&row-Index=0#>

²⁷ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnícké profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 116-117

zde mohou existovat výjimky. Tyto výjimky se uplatní v případě, kdy poskytovatelé působí pouze v určité specializované právní sféře či úseku, k nimž je nezbytná znalost pouze určitých právních úseků. Obecně tak lze říci, že právní službu může mimo jiné poskytovat i notář, patentový zástupce, daňový poradce a další osoby, jimž zákon toto poskytování právní služby svěřuje.²⁸

Ze zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii můžeme odvodit obecnou definici právních služeb. Zákon totiž ve svém ust. § 1 odst. 2 vyloženě stanoví, že poskytováním právních služeb či právní pomoci se rozumí zastupování v řízení před soudy a jinými orgány, obhajoba ve věcech trestních, udělování právních porad, sepsání listin, zpracovávání rešeršů a rozborů či další formy právní pomoci, to vše pokud je vykonáváno za úplatu.²⁹

Obecně vzato je tedy právní služba službou, která je poskytována právně kvalifikovanou osobou, přičemž činnost, kterou tato osoba vykonává, je především posuzování určité situace a poskytnutí právní rady, která má osobě, které má být poskytnuta právní služba, dopomoci k dosažení požadovaných výsledků. Jedná se o vysoce specializovanou činnost, pro jejíž výkon je nezbytná odborná znalost práva.³⁰

²⁸SCHELLE, Karel a Ilona SCHELLEOVÁ. *Právní služba: advokacie, notářství, patentoví zástupci, daňoví poradci, soukromí soudní exekutoři*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. Str. 7

²⁹Zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, § 1. Beck-online [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhe3f6obvfuzdg#>

³⁰ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právní profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Str. 8

3 Odpovědnost advokáta za újmu

3.1 Profese advokáta

Zákon č. 85/1996 Sb., zákon o advokacii (dále jen „ZA“) upravuje postavení advokáta a především podmínky, které musejí být splněny, aby osoba mohla tuto profesi vykonávat. Advokát je totiž jedinou profesí, u které osoba jí vykonávající může poskytovat právní pomoc téměř ve všech oblastech.

Předpokladem pro výkon advokacie musí být zapsání osoby advokáta do seznamu advokátů vedeným Českou advokátní komorou, tato Komora představuje orgán samosprávy advokátů. Pro zapsání do tohoto seznamu musí osoba, jež o zapsání žádá, splňovat řadu podmínek. Musí se jednat o osobu plně svéprávnou, bezúhonnou, která získala vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu v oboru právo, a to studiem na vysoké škole v České republice či studiem na vysoké škole v zahraničí, přičemž toto zahraniční studium musí být v České republice uznáváno jako rovnocenné. Dalším předpokladem pro toto zapsání je absolvování advokátské zkoušky, za které se *ex lege* považují i jiné profesní zkoušky, např. zkouška notářská, justiční, závěrečná zkouška státního zástupce či zkouška exekutorská. Této zkoušce vždy musí předcházet výkon alespoň tříleté právní praxe. Tuto praxi osoba může vykonat v postavení nejen samotného koncipienta, ale i notáře, notářského kandidáta či koncipienta, soudce, justičního čekatele, soudce Ústavního soudu České republiky, asistenta soudce, asistenta veřejného ochránce práv, státního zástupce či právního čekatele státního zastupitelství, exekutora, exekutorského kandidáta či koncipienta atd. Česká advokátní komora může za právní praxi advokátního koncipienta uznat i jinou právní praxi.³¹

Po absolvování zmíněné povinné praxe musí tedy koncipient složit advokátní zkoušku. Osoba, jež tuto zkoušku hodlá absolvovat, musí splnit veškeré kvalifikační podmínky v souladu s ust. § 5 odst. 1 písm. a) až d) ZA a navíc je také povinna uhradit předepsaný poplatek, jehož výši určí Česká advokátní komora ve svém stanoviském předpisu, nejvýše částkou 10.000,- Kč v souladu s ust. § 7 ZA. Tato zkouška se skládá ze dvou částí, písemné a ústní. Jejím účelem je prověřit znalosti kandidáta z práva ústavního, správního, trestního, občanského, obchodního,

³¹ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2., aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). Str. 99-100

pracovního. Po úspěšném složení zkoušky, splnění všech kritérií a složení advokátního slibu může být osoba zapsána jako advokát do seznamu advokátů České advokátní komory. V souladu s ust. § 5d AZ vydá Komora advokátovi nejpozději do jednoho týdne osvědčení o tomto zapsání a dále identifikační průkaz advokáta, kterým se je advokát dále povinen prokazovat.³²

Zánik oprávnění výkonu advokacie je vždy spojen s ukončením výkonu advokátské profese. Podobně jako vznik oprávnění je zánik spojen se seznamem advokátů a konkrétně pak s vyškrtnutím určité osoby z tohoto seznamu. K vyškrtnutí dochází *ex lege*. Důvody, které k němu vedou, jsou taxativně vypočtené v ust. § 7b ZA. Mezi tyto důvody patří především smrt advokáta, který je ze seznamu vyškrtnut ke dni svého úmrtí, advokát je dále ze seznamu vyškrtnut nabytím právní moci rozhodnutí, jež prohlašuje dotyčného za mrtvého, rovněž dle pravomocného rozsudku je vyškrtnuta osoba, která tímto byla omezena ve své svéprávnosti, či osoba, které bylo rozhodnutím uloženo kárné opatření tohoto druhu, přičemž tyto posledně zmíněné případy rovněž zakládají zrušení oprávnění k výkonu této profese v den, kdy rozhodnutí nabydou právní moci. Záznam o vyškrtnutí se rovněž pořídí při prohlášení konkurzu na majetek advokáta nebo společnosti, ve které advokát vykonává advokacii jako její společník. Dle ust. § 7b odst. 1 písm. g) je vyškrtnut ze seznamu ten, kdo podal Komoře písemnou žádost o vyškrtnutí ze seznamu advokátů spolu s úředně ověřeným podpisem. Toto vyškrtnutí je provedeno uplynutím kalendářního měsíce, ve kterém advokát svou žádost o vyškrtnutí Komoře doručil. Pokud advokát svou žádost o vyškrtnutí doručí osobně předsedovi Komory či jím pověřenému zástupci, není tento podpis vyžadován, podepíše-li svou žádost před těmito osobami. V případě, že nastala některá ze shora uvedených skutečností, zaniká oprávnění k výkonu advokacie dnem, kdy tato rozhodná skutečnost nastala, samotné provedení záznamu má tedy pouze deklaratorní charakter. O provedení tohoto záznamu je sama osoba, jíž se vyškrtnutí týká, písemně informována, v případě, že to není možné, jsou o provedení záznamu vyrozuměny osoby jí blízké.³³

Zatímco v případě skutečností uvedených v ust. § 7b ZA Česká advokátní komora jen ověří, že tyto předvídané skutečnosti uvedené v ZA nastaly, v případě druhém vede o vyškrtnutí ze seznamu advokátů správní řízení. Tyto důvody jsou

³²ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 12-13

³³ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 14

rovněž taxativně uvedené v zákoně, a to konkrétně v ust. § 8 AZ a ust. § 10 AZ. Důvodem dle ust. § 8 AZ je skutečnost, že osoba, jež byla zapsána do seznamu advokátů, nespĺňuje některou z podmínek uvedených v AZ, lhůta pro toto vyškrtnutí je pro Komoru stanovena do jednoho roku ode dne, kdy se o tomto neplnění podmínek advokáta pro zápis do seznamu dozvěděla. Dalším důvodem pro vyškrtnutí ze seznamu Komorou je pravomocné odsouzení k nepodmíněnému trestu odnětí svobody za úmyslný trestný čin, který byl osobou spáchán v souvislosti s výkonem advokacie, nebo odsouzení pravomocným rozhodnutím za jiný trestný čin či odsouzení za úmyslný trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem advokacie, za který byl pachatel odsouzen k jinému trestu než nepodmíněnému trestu odnětí svobody, přičemž tento by mohl ohrozit důvěru v řádný výkon advokacie. V případě, že je advokát v prodlení v délce více jak 6 měsíců se zaplacením některé z povinných plateb vůči Komoře, může tato také rozhodnout o jeho vyškrtnutí, nezaplatí-li advokát tuto platbu ani v dodatečné lhůtě jednoho měsíce, která je mu uložena na základě výzvy k úhradě, a pokud byl o následcích neuhrazení této povinné platby řádně poučen. Posledním z těchto důvodů je pak porušení povinnosti být pojištěn pro případ odpovědnosti za újmu v souladu s ust. § 24 ZA. Pokud Česká advokátní komora rozhodne ve výše uvedených případech o vyškrtnutí advokáta z jejího seznamu, je povinna toto rozhodnutí zaznamenat nejpozději do jednoho měsíce poté, co se toto rozhodnutí stalo vykonatelným. Proti tomuto jejímu rozhodnutí je dle ust. § 55b odst. 1 písm. f) ZA osoba, o které byl proveden v seznamu advokátů záznam o jejím vyškrtnutí v souladu s ust. § 55c odst. 1 písm. b) ZA, oprávněna se prostřednictvím žalobního návrhu obrátit se na soud, který o tomto jejím právu rozhodne.³⁴

3.2 Povinnosti advokáta

Z judikatury Nejvyššího soudu České republiky, konkrétně z rozsudku sp. zn. 25 Cdo 2679/2006, který byl vydán dne 10.01.2006 lze dovodit, že povinnosti advokáta při výkonu jeho profese jsou upraveny především v ust. § 16 ZA, které v odst. 1 a 2 tohoto ustanovení určují, že advokát je povinen chránit a prosazovat práva a oprávněné zájmy svého klienta a dále se řídit jeho pokyny, pokud tyto nejsou v rozporu se zákonem či stavovskými předpisy. Při výkonu svého povolání je dále

³⁴ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 15

povinen jednat čestně, svědomitě, využívat důsledně všech zákonných prostředků, které by svědčily v klientův prospěch či je za prospěšné může pokládat.³⁵

Zakotvení povinností advokáta můžeme najít nejen v samotném ustanovení § 16 ZA, ale také v ust. § 16 – ust. § 31 tohoto zákona. Advokát při výkonu svého povolání by se měl mimo uvedená ustanovení řídit i stavovskými předpisy České advokátní komory. Jedním z ústředních relevantních předpisů je bezesporu usnesení představenstva č. 1/1997 Věstníku, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů, tzv. etický kodex (dále jen „EK“), ve znění pozdějších usnesení. Mezi obecné povinnosti advokáta tak řadíme povinnost být pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou při poskytování právních služeb, mít na území České republiky sídlo, kde je ve stanovenou dobu k zastížení, při poskytování právních služeb používat označení advokát, odmítnout poskytnutí právních služeb v případech stanovených v ust. 19 ZA a dále čl. 8 EK, vypovědět smlouvu o poskytování právních služeb v souladu s ust. § 20 odst. 1 ZA. Další obecnou povinností advokáta je pak povinnost vést přiměřenou dokumentaci o poskytnutých právních službách. Největší rozsah, jak bylo již výše uvedeno, směřuje vůči klientovi, kterému advokát poskytuje své služby. Mimo již zmíněné povinnosti, které advokátovi vyplývají z ust. § 16 ZA, § 19 ZA a čl. 8 EK, je advokát povinen činit neodkladné úkony po ukončení poskytování právních služeb, aby klient neutrpěl újmu na svých právech, zachovávat mlčenlivost v souladu s ust. § 21 ZA, pokud jí není klientem či jeho nástupcem zproštěn, v případě jakékoliv překážky ve výkonu své profese je povinen ustanovit jiného advokáta svým nástupcem. K dalším povinnostem patří povinnost řádně informovat svého klienta, jaké kroky při vyřizování jeho věci doposud učinil, a popřípadě mu poskytnout včas vysvětlení a podklady, aby mohl klient rozhodnout, jaké další příkazy advokátovi uloží. Advokát dále musí po skončení poskytování právních služeb vydat klientovi veškeré významné písemnosti, které se týkaly jeho případu, vést přiměřené záznamy o svých výkonech a dále informovat klienta o jeho nároku na bezplatnou právní pomoc.³⁶

3.3 Odpovědnosti advokáta za újmu a stávající právní úprava

Ve vztahu mezi klientem a jeho právním zástupcem, tj. advokátem, by měla především panovat vzájemná důvěra a otevřenost. Důvěra klienta v sobě většinou

³⁵Rozsudek NS ze dne 10.01.2007, sp. zn. 25 Cdo 2679/2006, In: kraken.slv.cz [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <http://kraken.slv.cz/25Cdo2679/2006>

³⁶*Povinnosti advokáta*. ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>

hlavně premisuje víru klienta v advokátovu odbornou zdatnost. Advokát má být profesionál v oblasti práva, a jeho profese má především tkvět v poskytování odborné právní pomoci. Tu ve většině případů poskytuje za úplatu. Klient od svého advokáta očekává především poskytnutí právních služeb na nejvyšší možné úrovni nebo alespoň na úrovni takové, aby jeho právní problém byl advokát schopen vyřešit ke klientově spokojenosti. Za poskytování právních služeb zákon považuje zastupování v řízení před soudy či jinými správními orgány, obhajobu ve věcech trestních, sepisování určitých listin pro svého klienta, udělování právních rad, různé formy právní pomoci nebo zpracovávání právních rozborů, pokud tyto činnosti poskytuje advokát svému klientovi za úplatu. U advokátů se také rozumí tímto termínem činnost opatrovníka pro řízení ustanoveného podle zvláštních právních předpisů. Zákon tedy vymezuje pojem poskytování právních služeb velice široce a dalo by se říci, že i univerzálně. Činnost advokáta spočívající právě v tomto poskytování je však činností, která je nezanedbatelně spojena s jistým rizikem neúspěchu a při výkonu advokátské praxe může i snadno docházet k situacím, kdy klientům advokáta může v souvislosti s jeho činností vzniknout určitá újma.³⁷

Vlastní právní vztah mezi advokátem a klientem se řídí dle zák. č. 89/2012, občanský zákoník (dále jen „ZA“). Advokátní smlouva je institut, který se svým charakterem blíží smlouvě příkazní či smlouvě o dílo. Dá se tedy obecně popsat jako smlouva *sui generis*, která vykazuje takové znaky, jež jsou příznačné pouze pro ni, a nikoli pro žádný další zavedený a upravený smluvní typ. Základním právním zakotvením těchto institutů je především již zmíněný občanský zákoník. Jelikož je však odpovědnost advokáta upravena zákonem speciálním, tedy konkrétně ust. § 24 ZA, užije se tento speciální režim přednostně. V tomto ustanovení § 24 ZA je především stanoveno, kdo za způsobenou újmu odpovídá. Bez ohledu na to, kdo je poškozeným, odpovídá právě této osobě, které byla újma způsobena, advokát, advokátní společnost či zahraniční advokátní společnost. Důležité je tedy zmínit, že za předmětnou újmu neodpovídá zaměstnanec, a to bez ohledu na to, zda je v zaměstnaneckém poměru jako koncipient či jiný zaměstnanec advokáta. V případě odpovědnosti společnosti pak dle ust. § 24 AT odpovídá sama společnost, a nikoliv její společníci.³⁸

³⁷BUCHTA, Zdeněk. *K odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou z neznalosti*. Právní rozhledy. 2008, č. 2, s. 16 - 20

³⁸TICHÝ, Luboš, ed. *Odpovědnost advokáta za škodu*. V Praze: C. H. Beck, 2013. Str. 100-101,105

S účinností občanského zákoníku z roku 2012 a přijetím zákona č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva, mimo jiné i zákon o advokacii, doznala právní úprava odpovědnosti advokáta za škodu poměrně významné změny. V souvislosti s přijetím zmíněného „doprovodného zákona“ je rozšířena odpovědnost advokáta za škodu nově i na újmu nemajetkovou. Advokát je tedy nově povinen klientovi odčinit obecně újmu, která by jeho klientům v souvislosti s výkonem jeho profese vznikla.³⁹

Dle judikatury Nejvyššího soudu České republiky je odpovědnost advokáta za újmu odpovědností objektivní, která je současně založena na splnění určitých předpokladů, jimiž jsou především výkon advokacie, vznik újmy, kauzální nexus mezi samotným výkonem advokacie a újmou. V souladu s ust. § 24 AT zde existuje také možnost liberace v případě, že advokát prokáže, že újmě nemohl zabránit, ani pokud vynaložil veškeré úsilí, které po něm lze požadovat. Dle tohoto rozhodnutí se tedy jedná o odpovědnost, u které se nezkoumá zavinění advokáta a u které tedy musí prokázat, že i kdyby vyvinul veškeré úsilí, nemohl by i tak předejít škodlivému následku.⁴⁰

S názorem Nejvyššího soudu se neshoduje právní názor Prof. JUDr. Luboše Tichého, který ve své publikaci *Odpovědnost advokáta za škodu*, konkrétně pod kapitolou *Subjektivní odpovědnost – rozdíl od převládajícího pojetí* vyjadřuje rozdílný názor. Zakládá jej především na okolnosti, že pokud advokát poskytuje klientovi právní služby, nejedná se o činnost, s níž by mohlo být spojeno zvýšené riziko újmy, tudíž tato okolnost dokládá, že odpovědnost advokáta za újmu je odpovědností povahy subjektivní. Tento metodologický přístup, který spojuje odpovědnost objektivní pouze s činnostmi, s nimiž je spojeno zvýšené nebezpečí újmy, je dle jeho právního názoru k pochopení povahy odpovědnosti advokáta z hlediska teoretického zcela zásadní povahy. Účelem tohoto popsaného přístupu je především možnost rozpoznat povahu jednání advokáta a míru jeho pochybení. Dále tvrdí, že forma objektivní odpovědnosti možnost rozpoznat povahu a míru pochybení advokáta zcela absentuje, neboť nelze poměřovat pochybení advokáta jakožto škůdce, jelikož toto pochybení je vyloučeno a tato odpovědnost se mu přičítá

³⁹ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 16

⁴⁰Rozsudek NS ze dne 26.02.2003, sp. zn. 25 Cdo 1862/2001. Beck-online [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembqgnpwgxr42dg>

nezávisle na jakýchkoliv okolnostech v jeho sféře.⁴¹ Pod zaviněním jakožto pod jedním z předpokladů odpovědnosti advokáta za újmu, spatřuje především odchylku od vyžadované míry řádné péče, a nikoliv vnitřní, psychický stav jednatelů k jeho vlastnímu protiprávnímu jednání a k samotnému výsledku tohoto protiprávního jednání. Odlišný názor vyjadřuje i ve vztahu k možnosti liberace zakotvené v § 24 odst. 4 ZA, jelikož důvod v něm uvedený pokládá za exkulpační, a nikoliv exonerační, jelikož možnost liberace nemá souvislost s jednáním odpovědné osoby.⁴²

Judikatura, jak jsem již poznamenala, se tomuto jeho názoru zcela vymyká. Její výklad je konstantní a ve všech svých stanoviscích označuje odpovědnost advokáta za objektivní, tedy za takovou, u které je rozhodujícím faktorem samotný vznik újmy, a nikoli její zavinění. Tento přístup můžeme dovodit dále například z rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2507/2005, v němž nejvyšší soud uvádí, že „*Úprava odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou klientovi v souvislosti s výkonem advokacie je založena na principu objektivní odpovědnosti, tj. bez zřetele na zavinění. Nezkoumá se proto zavinění. Zprošťující důvod je uveden v § 22 odst. 2 ZA*“⁴³. V rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 30.09.2014, sp. zn. 25 Cdo 2310/2013 je opět zakotven právní názor, že úprava odpovědnosti za újmu způsobenou v souvislosti s výkonem advokátovy profese vychází z objektivní odpovědnosti, tedy z odpovědnosti bez zřetele na zavinění, ta je založena na současném splnění předpokladů, jimiž jsou výkon advokátské profese, vznik újmy či pouze škody a příčinná souvislost mezi výkonem advokacie a vznikem újmy. Zda je výkon advokacie činěn řádně, je třeba posuzovat vždy ve vztahu k ust. § 16 ZA. V tomto rozhodnutí je dále definován nesprávný výkon advokacie, který dle Nejvyššího soudu České republiky tkví např. v nesprávném nebo nevhodně zvoleném způsobu uplatňování práv klienta v řízení, ve kterém klienta zastupuje před soudem. Vždy je třeba posuzovat daný případ individuálně s přihlédnutím k jeho specifickým okolnostem a charakteristice pochybení.⁴⁴

Můj názor se u této problematiky zcela ztotožňuje s názorem judikatury. Objektivní odpovědnost stanovená v ust. § 24 ZA je zcela na místě, a to především

⁴¹TICHÝ, Luboš, ed. *Odpovědnost advokáta za škodu*. V Praze: C. H. Beck, 2013. Str. 98

⁴²ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnícké profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 17

⁴³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2507/2005. Beck-online[online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembqhfwpweyk7gvpngxzgtu&groupIndex=0&rowIndex=0#>

⁴⁴ Rozsudek Nejvyšší soud, sp. zn. 25 Cdo 2310/2013 ze dne 30. 9. 2014. Beck-online [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgvpwszs7guya&groupIndex=1&rowIndex=0#>

z důvodu, že požadavek státu na perfektní a bezchybnou úroveň služeb advokáta je přiměřený s ohledem na to, že stát se zcela podílí na vzdělávání v oboru právo, garantuje kvalitu absolventů tohoto oboru, vyžaduje tříletou koncipientickou praxi a spolu s Českou advokátní komorou se podílí na přípravě a vzdělávání budoucích advokátů, včetně složení advokátských zkoušek.

Odpovědnost advokáta za újmu je především podmíněna jeho pochybením při výkonu advokacie, důvodem vzniku takovéto skutečnosti je tak zejména porušení právní povinnosti, kterého se advokát dopustil při poskytování právních služeb. Tyto povinnosti jsou především uvedeny v ust. § 16 ZA, což ale znamená, že jejich všechny povinnosti nejsou nutně explicitně stanovené pouze zákonem. Advokát může mimo zákonem stanovené povinnosti porušit i takovou svou právní povinnost, která mu vyplývá ze stavovského předpisu, tedy předpisu závazného pro členy samosprávné organizace. Nejčastěji případy, kdy advokát odpovídá za újmu, kterou klientovi způsobil v souvislosti s výkonem své profese, ale skutečně spočívají v porušení povinnosti uvedené v § 16 ZA. Zejména se jedná o porušení povinnosti chránit a prosazovat práva svého klienta a jeho oprávněné zájmy a řídit se jeho pokyny, pokud se pohybují v rámci „zákonných mantinelů“.⁴⁵

Jako další příklad porušení povinnosti advokáta, které vedlo k jeho odpovědnosti za újmu, patří rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 25 Cdo 886/2004 ze dne 26.01.2005, kde je exemplárně nastíněna situace, kdy porušil svou povinnost informovat svého klienta o výsledku či stavu jeho řízení, vznikla zde tedy jistá komunikační bariéra, v důsledku které nemohl klient úspěšně hájit své zájmy a vznikla mu tedy újma.⁴⁶ Tento případ, kdy advokát poruší svou informační povinnost, dokládají i sbírky kárných rozhodnutí České advokátní komory. Například kárným odvolacím senátem České advokátní komory bylo v jeho rozhodnutí ze dne 12.09.2006, sp. zn. K 65/04 byl shledán kárným proviněním případ, kdy advokát řádně a včas neinformoval své klienty o tom, že disponuje usnesením, které mu bylo doručeno soudem a jímž klientovi nebylo přiznáno osvobození od soudních poplatků. Svého klienta tento zmínění advokát také neinformoval ani o tom, že mu byla

⁴⁵ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Str 18

⁴⁶Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26.01.2005, sp. zn. 25 Cdo 886/2004. Beck-online [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembqgzpwxztgizdo#>

doručena výzva a následně i urgence k zaplacení soudního poplatku za odvolání. Jelikož tento poplatek nebyl uhrazen, došlo k zastavení odvolacího řízení.⁴⁷

Dalším typickým příkladem, kdy advokát porušil svou povinnost, judikuje ve svém rozhodnutí sp. zn. 25 Cdo 1573/2005 ze dne 30.05.2007 Nejvyšší soud České republiky. V této věci rozhodoval soud o situaci, kdy advokát opomněl uplatnit klientovu pohledávku, kterou disponoval vůči dlužníkovi, tedy opomněl jeho nárok u soudu zažalovat, a toto neuplatnění tak vedlo k jeho promlčení. V tomto případě je zapotřebí zkoumat především to, zda zde existuje příčinná souvislost mezi pochybením advokáta a škodou, která jeho klientovi vznikla. Zkoumá se tedy to, zda by k uspokojení nároku klienta jakožto věřitele ze strany dlužníka vůbec došlo. Dle právního názoru nejvyššího soudu je vznik škody spojen s promlčením nároku, a tedy nikoliv s jeho neuplatněním u příslušného soudu. Toto promlčení má především za následek zásadní oslabení klientova subjektivního práva a v případě vznesení námítky promlčení ze strany dlužníka je založena jeho praktická nevymahatelnost.⁴⁸

Je nutné dále zmínit, že u zákonné úpravy odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou při výkonu advokacie se zohledňují zvýšené nároky, jež jsou na advokátní stav kladeny z důvodu, že během výkonu této profese zde existuje vyšší míra rizika spojená právě s jejich činnostmi, a z důvodu nezbytnosti zajištění důvěry ve vztahu advokát - klient. Nicméně stěžejním je názor soudu v této věci, že o situaci porušení povinnosti se nejedná, pokud tento jednal dle pokynu klienta, řádně ho poučil o všech možných důsledcích, avšak zvolil strategii, která v sobě vždy nese jistou míru rizik, a která, v důsledku okolností, které advokát nemohl předem vědět ani ovlivnit, nevedla k úspěchu v soudním sporu.⁴⁹

3.4 Všeobecné podmínky pro vznik odpovědnosti advokáta za újmu

Odpovědnost za újmu způsobenou při výkonu advokátské profese vzniká okamžikem, kdy jsou současně naplněny všechny předpoklady pro její vznik. Jen pro úplnost je vhodné zmínit, že v případě odpovědnosti advokáta za újmu dle ZA se jedná jednoznačně o speciální úpravu, která je založena na principu odpovědnosti

⁴⁷Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2005, sp. zn. 25 Cdo 886/2004. Beck-online [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembqgzpwxztgizdo#>

⁴⁸Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1573/2005. Beck-online[online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembqhbpxzvg4di#>

⁴⁹Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2017, sp. zn. 25 Cdo 2768/2016. Beck-online [online]. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrg5pw4427g43de#>

objektivní. Judikatura Nejvyššího soudu České republiky téměř bezvýhradně potvrzuje svůj názor, že advokát odpovídá za újmu, tedy za výsledek své činnosti bez ohledu na zavinění. Ke vzniku advokátovy povinnosti nahradit vzniklou újmu se nepřihlíží k jeho zavinění, z povinnosti nahradit újmu se nelze vyvinut jinak, než že v souladu s ust. § 24 ZA advokát prokáže, že ani přes vynaložení veškerého požadovaného úsilí nemohl škodě nijak předejít. Jedná se tedy především o odpovědnost za samotný výsledek této činnosti. V případě objektivní odpovědnosti tedy zcela schází subjektivní stránka ve formě zavinění a stránka objektivní je omezena pouze na protiprávní stav. Z této povinnosti je možné se vyvázat pouze za předpokladu, že škůdce nemohl škodě předejít, předvídat ji nebo ji odvrátit, a má tedy možnost se z této povinnosti liberovat, oproti tomu možnost exkulpace s ohledem na to, že se u objektivní odpovědnosti zcela nezkoumá zavinění, vůbec nepřichází v úvahu.⁵⁰

Mezi složky objektivní odpovědnosti tak řadíme protiprávnost, čili porušení určité povinnosti, která je advokátovi uložena zákonem nebo jiným právním či stavovským předpisem, dále se jedná o vznik samotné újmy a příčinnou souvislost, tedy kauzální nexus mezi výkonem činnosti advokáta a vznikem škody.

První složkou, která neodmyslitelně náleží mezi předpoklady pro vznik odpovědnosti za újmu, je protiprávnost. Jedná se o určitý rozpor jednání či chování advokáta s právem, konkrétněji pak se zákonem, právním předpisem či smlouvou. Pod pojmem protiprávní jednání si můžeme také představovat situaci, kdy advokát poskytl právní službu vadně, přestože neporušil povinnost, která mu byla výslovně stanovena smlouvou, zákonem či stavovským předpisem.⁵¹

Lze tedy jednoduše konstatovat, že se jedná o ty případy, kdy klientovi vznikla škoda v důsledku toho, že mu advokát poskytl nesprávně právní služby, tedy poskytl je takovým způsobem, při němž došlo k porušení jakékoliv právní povinnosti advokáta. Při porušení uvedené povinnosti se pak nezkoumá, zda tato vyplývá ze zákona či jiného právního či profesně závazného stavovského předpisu, ani samotný obsah této povinnosti. S ohledem na to, že ZA ve svých ustanoveních upravuje problematiku odpovědnosti za újmu jako právní předpis speciální, měl by právě on ve svých dalších ustanoveních upravovat povinnosti, v důsledku nichž

⁵⁰MIHALÍK, Vojtěch. *Vliv § 2950 zákona č. 89/2012 Sb. na odpovědnost advokátů za způsobenou škodu – část I.* VŠEHRD: ČASOPIS ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ [online]. 17.4.2017 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: casopis.vsehrd.cz/2017/04/vliv-%26-2950-zakona-c-892012-sb-na-odpovednost-advokatu-za-zpusobenou-skodu-cast-i/

⁵¹TICHÝ, Luboš, ed. *Odpovědnost advokáta za škodu.* V Praze: C. H. Beck, 2013. Str. 102

dochází nejčastěji k způsobení újmy klientovi. To je také důvodem, proč by měl zmíněný právní předpis adekvátně pamatovat na přesné vymezení povinností, které jsou neodmyslitelně spjaty s odbornou stránkou výkonu advokacie. Do této materie povinností též spadá i oblast realizace, vytváření, a zejména případná odpovědnost advokáta za autonomní právní názory, což se ani v jednom případě ze shora uvedených povinností zcela neděje.⁵²

Řádným postupem advokáta je tak výkon činnosti této profese, která neporušuje žádnou z uložených právních povinností. Vždy by se však soud měl zaobírat předběžnou otázkou, zda by klientovi advokáta vznikla škoda či by při advokátově řádném postupu měl klient v soudním řízení úspěch.⁵³

Advokát má zde stále možnost liberace. Odpovědnost advokáta je sice specifikována poměrně široce, ale samozřejmě zde existují i určité její limity, které z charakteru výkonu advokacie vyplývají. Institut odpovědnosti či povinnosti nahradit vzniklou újmu nastupuje ve chvíli, kdy se prokáže, že advokát nesplnil či porušil některou ze svých právních povinností. S ohledem na ust. § 16 ZA ve spojení s ust. § 1 odst. 2 ZA lze důvodně očekávat, že u osoby, jež vykonává právnické povolání, je předpokladem vysoká znalost právních předpisů a především schopnost jejich logické a vhodné aplikace, důsledné zastupování klienta a obstarávání jeho záležitostí. Jako příklad možnosti liberace můžeme poukázat na závěr, uvedený v rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27.09.2017, sp. zn. 25 Cdo 1734/2016, v němž nejvyšší soud konstatoval, že pokud advokát zvolí procedurální strategii, která nevedla k úspěchu advokátova klienta v soudním sporu a tento neúspěch nemohl v důsledku okolností, které v průběhu nastaly, a které advokát nemohl důvodně předpokládat ani ovlivnit, není tento za způsobenou újmu odpovědný.⁵⁴

Dalším základním předpokladem vzniku odpovědnosti za škodu je existence určité újmy, tato újma však musí být vždy přičitatelná opomenutí či jednání advokáta. Otázka, zda klientovi nárok na náhradu této újmy přísluší, se vždy pojí s tím, zda tato újma představuje skutečnou majetkovou či nemajetkovou újmu, která

⁵²BUCHTA, Zdeněk. K odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou z neznalosti. *Právní rozhledy* [online]. 2/2008, 16 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembqhbpxa4s7gjpgxzrgy&groupIndex=2&rowIndex=0#>

⁵³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 20. 6. 2007, sp. zn. 25 Cdo 1515/2007. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembqhbpxg2do&groupIndex=2&rowIndex=0#>

⁵⁴ Odpovědnost advokáta za škodu klientovi při neúspěšné procesní strategii. *Epravo.cz* [online]. 24.1.2018 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-advokata-za-skodu-klientovi-pri-neuspesne-procesni-strategii-106963.html>

je relevantní a souvisí s činností advokáta. Zásadní pro posouzení samotné újmy je určení její výše, tato výše je rozdílem mezi reálně existujícím stavem a dále stavem, který by teoreticky dle tvrzení klienta nastal. Nárok na peněžité či jiné zadostiučinění existuje pouze za předpokladu, pokud tato újma vznikla klientovi advokáta, jehož majetkové poměry by po uplatnění tohoto zadostiučinění, které oprávněně po advokátovi požadoval, by měly být ve stavu stejném, jako kdyby advokát jednal řádně.⁵⁵

Další z právně relevantních okolností, bez které by ke vzniku újmu u klienta nemohlo dojít, je příčinná souvislost, též kauzalita. Advokát odpovídá za újmu svému klientovi pouze za předpokladu, že jeho jednání je příčinou vzniku újmy. Odpovídá za újmu tedy v případě, že jeho jednání je kauzální k újmě, která je přičitatelná advokátově porušení povinnosti. V mnoha případech tato skutková otázka není zřejmá a měla by být zodpovězena pomocí předpokládaného zjišťovaného kauzálního vztahu. Vznik škody není vždy spojen se samotným porušením advokátových právních povinností. Újma zejména nastupuje jako důsledek některých opatření klienta, zejména pak jako důsledek rozhodnutí jiných osob, jakými může být nejen protistrana, ale také soudy či správní orgány. Rozhodné je, zda by určitý orgán či třetí osoba rozhodla, kdyby advokát jednal řádně a bez jeho pochybení. Procesní neúspěch, který byl zaviněn advokátem, tak nemusí zakládat újmu samotnou. V případě advokáta je stejně jako v jiných oblastech odpovědnosti za újmu třeba zkoumat tzv. teorii podmínky, latinsky též *conditio sine qua non*. Uplatní se zde tedy teorie kauzality, dle které je v tomto případě kauzální každá podmínka, tedy množina všech faktorů, kterou si nemůžeme odmyslit, aniž by současně neodpadl následek ve formě újmy. Z této množiny faktorů je pak klíčové za pomoci určitých hledisek vybrat takové faktory, které jsou v určité situaci rozhodující. Hlediskem, které nám pomůže při určování rozhodujících faktorů, je teorie adekvátnosti příčinné souvislosti a také princip ochranného účelu právní normy. Podle teorie adekvátnosti je kauzální nexus dán tehdy, jestliže je újma dle obecné povahy, obvyklého chodu věcí a zkušeností adekvátním důsledkem protiprávního úkonu nebo škodní události. Současně se musí prokázat, že újma by nebyla nastala bez této příčiny. Oproti tomu dle hlediska principu ochranného účelu právní normy je možné advokátovi přičítat pouze újmu, již předcházely takové

⁵⁵TICHÝ, Luboš, ed. *Odpovědnost advokáta za škodu*. V Praze: C. H. Beck, 2013. Str. 145

škodlivé následky, které se nacházejí uvnitř ochranné působnosti porušené právní povinnosti, která je zakotvena buďto v určité právní normě či smlouvě.⁵⁶

Důkazní břímě a též povinnost prokázat příčinnou souvislost mezi pochybením advokáta nese klient jakožto poškozený v postavení žalobce. Vnikne-li újma klientovi jako důsledek výkonu advokacie, jedná se o kauzalitu. Odpovědnost advokáta by tak nenastala, pokud by vzniklá újma spočívala v skutečnosti jiné než ve výkonu advokacie. V judikatuře Nejvyššího soudu České republiky, např. v rozsudku ze dne 23.09.2010, sp. zn. 25 Cdo 2007/2009 či v rozsudku ze dne 06.11.2007, sp. zn. 25 Cdo 3334/2006 je uvedeno, že odpovědnost advokáta za škodu je založena na současném splnění již uvedených předpokladů, jimiž jsou výkon advokacie, vznik újmy klienta a příčinná souvislost mezi výkonem a vznikem újmy. O kauzalitu se jedná pouze v situaci, kdy k újmě klienta dojde v souvislosti s pochybením advokáta při výkonu jeho činnosti. Příčinnou vzniku této újmy může tedy být pouze ta okolnost, která vznik škody způsobila a bez níž by tento škodlivý následek nenastal.⁵⁷

3.5 Promlčení nároku

Institut promlčení je upraven v zákoně č. 89/2012, občanský zákoník. Na rozdíl od předešlých úprav zákon promlčení upravuje jednotným způsobem. Institut promlčení je upraven v duchu zásady *vigilantibus iura scripta sunt*, tedy že právo je psáno pro bdělé. Je zde tedy podmínkou, aby osoba, jež chce svá subjektivní práva ochraňovat, projevovala o ně patřičný zájem, též si je hlídala a jejich ochrany se domáhala řádným a včasným způsobem. Institut promlčení v sobě zahrnuje dva prvky. Jedná se o plynutí času, tedy o okolnost, jež je zcela nezávislá na vůli účastníků právního vztahu, a dále o na straně osoby, jež si má svá subjektivní práva ochraňovat. K promlčení se nepřihlíží z úřední povinnosti a strana, proti níž promlčované plnění směřuje, tak nese důkazní břemeno sama.⁵⁸

S rekonstrukcí práva soukromého se rovněž měnila problematika délky promlčecích lhůt. Dřívější potíže při posuzování samotné délky promlčení tak

⁵⁶TICHÝ, Luboš, ed. *Odpovědnost advokáta za škodu*. V Praze: C. H. Beck, 2013. Str. 150-151

⁵⁷Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 3334/2006. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembqhfpxzvguyti#>

⁵⁸KOUTOVÁ, Michaela. Vybrané aspekty právní úpravy promlčení nároku na náhradu škody. *Právní prostor* [online]. 15.09.2017 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vybrane-aspekty-pravni-upravu-promlzeni-naroku-na-nahradu-skody>

v souvislosti s touto rekonfigurací a sjednocením právní úpravy promlčení tak z části odpadly. Při posuzování otázky promlčení nároku na náhradu vzniklé újmy bylo dříve třeba s ohledem na přechodná ustanovení OZ posuzovat, zda klientovi advokáta vznikla újma, která vyplývala z porušení jeho právních povinností před dnem nabytí účinnosti OZ, či nikoliv. Přechodné ustanovení bralo za rozhodné kritérium pro začátek běhu lhůty okamžik, kdy advokát porušil své právní povinnosti. V případě, že se tato lhůta posuzovala dle úpravy staré, bylo zapotřebí posoudit, zda právní služby, které advokát svému klientovi poskytoval, byly poskytovány v souvislosti s výkonem jeho podnikatelské činnosti či nikoliv.

V případě, že tyto své služby poskytoval v postavení podnikatele, postupuje se při posouzení běhu těchto lhůt dle ustanovení zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník (dále jen „OBCHZ“). Konkrétně tento v ust. § 397 OBCHZ stanoví, že pokud zákon nestanoví jinak, činí promlčecí doba čtyři roky. V ust. § 398 OBCHZ pak uvádí, že u práva na náhradu škody běží promlčecí doba ode dne, kdy se poškozený mohl či dozvěděl o vzniku škody a o tom, kdo ji způsobil. Tato doba končí však vždy nejpozději uplynutím 10 let, a to ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti. Nárok klienta se tedy dle tohoto zákona promlčuje po uplynutí čtyřleté subjektivní či desetileté objektivní lhůtě. Pokud však advokát své služby nevykonává jako podnikatel, postupuje se dle rovněž staré úpravy, tedy zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen „SOZ“), kde dle ust. § 106 SOZ se právo na náhradu škody promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o skutečnosti, že mu vznikla škoda a kdo za tuto škodu je odpovědný. Nejpozději se však tento nárok poškozeného na náhradu škody promlčí za tři roky. V případě, že by se jednalo o škodu, která byla poškozené osobě způsobena úmyslně, prodlužuje se tato objektivní lhůta na deset let. Tato úprava tedy stanoví na promlčení práva klienta na náhradu škody subjektivní lhůtu dvouletou a objektivní lhůtu buďto tříletou či desetiletou.⁵⁹

V českém právním řádu k dnešnímu dni jsou u nároku na náhradu škody hned dva druhy lhůt. Jako desetiletou stanovil občanský zákoník objektivní promlčecí lhůtu obecnou, kterou lze prodloužit až na patnáct let v případě, že by vzniknuvší újma byla způsobena úmyslně. Tato lhůta pak plyne ode dne, kdy poškozenému újma vznikla. Oproti úpravě předchozí, úpravě občanského zákoníku z roku 1964, je v OZ subjektivní promlčecí lhůta prodloužena na tři roky ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o výši škody, která mu vznikla, a o osobě, která tuto škodu zapříčinila.

⁵⁹ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Str. 23

Oproti předchozí úpravě je dále nově možné ujednat si mezi stranami odlišně od zákona promlčecí lhůtu. Stanovená promlčecí lhůta však nesmí být kratší než jeden rok a delší než patnáct let (s výjimkou lhůty ujednané v neprospěch slabší strany).⁶⁰

3.6 Pojištění advokáta

Již samotný zákon stanoví advokátovi povinnost pojištění odpovědnosti za újmu, za kterou odpovídá svému klientovi. Tato zákonná povinnost je dána jak advokátovi, který tuto profesi vykonává sám, tak i advokátům, kteří vykonávají advokacii ve sdružení, veřejné obchodní společnosti či společnosti s ručením omezeným. Způsob výkonu advokacie je určující pro režim tohoto pojištění. Všechny tyto typy pojištění jsou upraveny v ust. § 24 ZA. Zákon přitom stanoví minimální výši pojistného plnění z pojištění odpovědnosti advokáta. V ust. § 24b ZA je přímo stanovena minimální výše pro každého společníka s ručením omezeným na částku 50.000.000,- Kč a dále pro komanditistu ve společnosti komanditní na částku 10.000.000,- Kč, pokud tedy tyto osoby aktivně vykonávají svou činnost. V souladu s ust. § 24b odst. 3 ZA musí být pojistné plnění z pojištění společnosti zvýšeno tak, aby odpovídalo stanovenému minimálnímu limitu pojistného plnění, stanovenému v odst. 2 ust. § 24b ZA. Pokud ve společnosti s ručením omezeným dojde ke zvýšení počtu společníků nebo v komanditní společnosti dojde ke zvýšení počtu komanditistů.⁶¹

Usnesením představenstva České advokátní komory č. 4/2009 Věstníku, publikovaném dne 15.09.2009, kterým se stanoví minimální limity pojistného plnění z pojištění advokátů, ve znění pozdějších usnesení je v čl. 1 tohoto unesení výslovně stanoveno, že „*Vykonává-li advokát advokacii samostatně, stanoví se minimální limit pojistného plnění z pojištění advokátů podle § 24a odst. 1 zákona za újmu, za kterou advokát odpovídá podle § 24 odst. 1 zákona, částkou 5.000.000,- Kč.*“⁶²

Pokud advokát vykonává svou činnost ve sdružení s jinými advokáty, je minimální limit pojistného plnění za újmu, za kterou tento advokát odpovídá dle ust. § 24 odst. 1 ZA nebo dle zvláštních právních předpisů z důvodu solidární

⁶⁰KOUTOVÁ, Michaela. Vybrané aspekty právní úpravy promlčení nároku na náhradu škody. Právní prostor [online]. 15.09.2017 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vybrane-aspekty-pravni-upravy-promlцени-naroku-na-nahradu-skody>

⁶¹TICHÝ, Luboš, ed. *Odpovědnost advokáta za škodu*. V Praze: C. H. Beck, 2013. Str.184

⁶²Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. září 2009, [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6948><https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6948>

odpovědnosti advokátů, stanoven dle čl. 3 výše uvedeného usnesení částkou 3.000.000,- Kč. Tato částka se dále násobí počtem všech účastníků sdružení, a to u každého z nich samostatně. Toto usnesení ve svém čl. 3 odst. 1 a 2 obdobně upravuje i pojištění advokátů ve veřejných a komanditních společnostech, kde je tento limit stanoven částkou stejnou, tedy 3.000.000,- Kč, avšak tato částka se násobí počtem společníků či komplementářů.⁶³

Zákon o advokacii v ust. § 24c stanoví, že Česká advokátní komora sjednává pojištění odpovědnosti za újmu pouze pro advokáty, kteří vykonávají advokacii samostatně či ve sdružení. Pojištění sjednané komorou se obecně nazývá hromadné pojištění advokátů, a pokud advokát si toho pojištění prostřednictvím komory nechá sjednat, je povinen komoře hradit pojistné. Pro účely tohoto pojištění má komora sjednanou se společností Generali Pojišťovna a. s. Rámcovou pojistnou smlouvu účinnou od 01.01.2002, ve znění jejích pozdějších dodatků. Právním základem hromadného pojištění jsou Všeobecné podmínky pro pojištění profesní odpovědnosti, které tvoří nezbytnou součást samotné pojistné smlouvy.⁶⁴

Pokud advokát nechce využít možnosti hromadného pojištění advokátů, je povinen předložit, nejpozději do konce kalendářního roku, který předchází roku tomu, na nějž se pojištění nevztahuje, stejnopis, úředně kopii, která musí být řádně ověřená, popřípadě i doklad, to vše pokud tyto podklady dosvědčují, že je advokát pro příslušný rok pojištěn samostatně. Minimální limit pojistného plnění z takto sjednané pojistné smlouvy musí být vždy stejně vysoký nebo i vyšší, než kolik by toto plnění činilo v případě pojištění hromadného.⁶⁵

S ohledem na skutečnost, že má práce se v úvahách *de lege ferenda* bude především zabývat otázkami profesního pojištění, je zapotřebí pro určitou inspiraci vzít v úvahu úpravu zahraniční, která by právě tyto mé teorie měla rozvíjet a dokládat. Právní úpravu tohoto institutu Spolkové republiky Německo nalezneme v ust. § 51 Bundesrechtsanwaltsordnung (dále jen „BRAO“). Dle tohoto ustanovení je advokát rovněž povinen mít uzavřené pojištění profesní odpovědnosti (Berufshaftpflichtversicherung) po celou dobu, kdy je evidován v seznamu advokátů. Toto ustanovení velice podrobně a poměrně striktně stanoví podmínky, za kterých

⁶³Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. září 2009, [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6948><https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6948>

⁶⁴TICHÝ, Luboš, ed. *Odpovědnost advokáta za škodu*. V Praze: C. H. Beck, 2013. Str. 185-186

⁶⁵Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. září 2009, [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6948><https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=6948>

musí být toto pojištění být sjednáno. Dále zákon zmiňuje, že pojištění by se mělo především vztahovat na újmu, za kterou je advokát odpovědný v souladu s ust. § 278 Bürgerliches Gesetzbuch (dále jen „BGB“) či §831 BGB. Dle odst. 2 § 51 BRAO musí pojistná smlouva poskytovat pojistné krytí pro každý případ porušení povinnosti, jež by mohlo vést ke vzniku odpovědnosti advokáta za újmu. Odst. 3 tohoto zákona uvádí okolnosti, při kterých odpovědnost z pojištění vylučuje. Jedná se například o případ, kdy nárok na náhradu škody vznikl tím, že advokát tuto újmu způsobil úmyslným porušením své povinnosti nebo například pokud se jedná o škodu způsobenou advokátem při poskytování jeho právních služeb v zahraničí či v případě nároků na odškodnění zaměstnanců, příbuzných nebo partnerů advokáta. Dle § 51 odst. 4 BRAO je minimální výše pojistného plnění stanovena na částku 250.000 € pro jednu pojistnou událost, přičemž celková výše povinného pojistného plnění za jeden rok může být omezena na čtyřnásobek této minimální výše pojistného plnění. Dle odst. 3 je pak povoleno sjednání spoluúčasti advokáta, avšak pouze do maximální výše 1% z minimální pojistné částky. Pojistitel je pak v souladu s odst. 6 tohoto ustanovení povinen informovat zejména advokátní komoru o uzavření této pojistné smlouvy, která se týká pojištění profesní odpovědnosti, a rovněž i o jejím ukončení či podstatných změnách pojistné smlouvy, které by mohly mít vliv na předepsané pojistné krytí.⁶⁶

3.7 De lege ferenda

Co se týče povinností advokáta, dá se říci, že dle znění *de lege lata* je jejich úprava pojata vcelku podrobně. Tyto povinnosti lze najít nejen v úpravě ZA, která upravuje podmínky, za kterých mohou advokáti poskytovat právní služby, ale rovněž ve stavovských předpisech České advokátní komory či ve smlouvě o poskytování právních služeb, uzavírané mezi advokátem a jeho klientem. Rozsah těchto právních povinností advokáta je vskutku široký a měl by tedy vést ke zvyšování standardu poskytování právních služeb, proto by bylo vhodné, aby zákonodárce vzal v úvahu povinnosti, jež by mohl vést ke vzniku újmy klienta, a tyto by zakotvil do jednoho právního předpisu, na který by klient v případě uplatňování svého nároku mohl odkazovat, a tedy by tyto povinnosti vyplývaly nejen z podzákoného stavovského předpisu EK, ale přímo z AZ, který by byl pro klienty advokáta přístupnější a snadněji dohledatelný.

⁶⁶Bundesrechtsanwaltsordnung: § 51 Berufshaftpflichtversicherung. Dejure.org [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://dejure.org/gesetze/BRAO/51.html>

Jak jsem již ve své práci naznačila, důkazní břemeno leží na poškozeném, který v případě, že svůj nárok na náhradu škody chce uplatnit, je povinen v řízení před soudem prokázat, že mu jednáním advokáta vnikla určitá újma, a dále specifikovat výši této újmy. Jelikož je uplatňování nároku na náhradu škody poměrně náročnou záležitostí, přikláním se k jednomu ze dvou způsobu řešení, které ve své publikaci uvádí JUDr. Jana Šustová, a to k názoru, že by byla právní úprava změněna tak, že orgánem, který by v případech uplatňování náhrady újmy rozhodoval o přiznání či nepřiznání práva poškozeného klienta na náhradu újmy, by byla Česká advokátní komora jakožto samosprávný orgán. V případě, že by se klient tedy domníval, že mu jednáním advokáta byla způsobena újma, která se projevila nejen v jeho majetkové sféře, obrátil by se na Českou advokátní komoru, která by celou tuto záležitost prošetřila. Rozhodnutí, na kterém by se Česká advokátní komora usnesla, by bylo závazné pro příslušnou pojišťovnu, která by poškozenému klientovi na základě tohoto rozhodnutí vyplatila přiznané plnění. Současně by však vedle tohoto mimosoudního řešení sporu zůstávala možnost domáhat se náhrady újmy cestou soudní. Mimosoudním vyřízením sporu by odpadly pro klienty vysoké náklady spojené s uplatněním nároku u soudu a rovněž by řešení záležitostí cestou mimosoudní bylo příznivější i pro samotné advokáty, jelikož rozhodnutí, které by vydala Česká advokátní komora, by nebyly tak snadno dostupné pro jejich další potencionální klienty. Je samozřejmé, že se zavedením tohoto „kvazirozhodčího řízení“, které by prováděla Česká advokátní komora, bylo nutné zákonem rozšířit v tomto směru její kompetence.⁶⁷

Rovněž se přikláním k názoru, aby podobně jako v úpravě německé český zákonodárce zavedl povinnost advokátů informovat Českou advokátní komoru o vzniku, zániku či změně smlouvy o profesním pojištění odpovědnosti, a rovněž shledávám užitečným zavedení povinnosti České advokátní komory či samotných advokátů zveřejňovat základní údaje o tomto pojištění.⁶⁸

⁶⁷ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Str. 37

⁶⁸ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C.H. Beck, 2016. Str. 38

4 Odpovědnost za újmu způsobenou při výkonu notářské činnosti

4.1 Profese notáře

Notáře můžeme obecně definovat jako fyzickou osobu, která byla pověřena notářským úřadem od státu. Ustanovení § 1 odst. 2 Zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (dále jen „NŘ“) stanoví, že termínem notářský úřad se dle notářského řádu rozumí soubor pravomocí k výkonu notářství a další činnosti stanovené zákonem. Notářský úřad je trvale spojený s místem výkonu této činnosti. Výkonem notářství zákon rozumí především sepisování veřejných listin o právních jednáních, osvědčování prohlášení, přijímání peněz a listin do notářské úschovy, přičemž všechny tyto činnosti by se měly vykonávat nestranně. Kromě těchto zmíněných činností je notář kompetentní k udělování či poskytování právních rad, k jednání s osobami právníckými, fyzickými, státními nebo jinými orgány a rovněž k jednání a poskytování rad ve správním a občanském řízení, to vše pouze v souladu s notářským řádem. Notářský úřad je definován jménem a příjmením notáře a jeho sídlem v rámci okresního soudu, na území jehož obvodu byl tento notářský úřad zřízen. Notáře jmenuje do notářského úřadu ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky, přičemž jmenována může být pouze osoba, která je občanem České republiky, plně svéprávná, bezúhonná. Osoba, jež chce být jmenována notářem, musí absolvovat vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu, obor právo na vysoké škole v České republice nebo v zahraničí, pokud je toto vzdělání uznáno dle zvláštních právních předpisů či mezinárodní smlouvy, ke které se Česká republika zavázala, vykonat minimálně pětiletou notářskou praxi a po absolvování odborné praxe složit notářskou zkoušku. Obdobně jako u advokáta může notář vykonávat svou činnost samostatně, či pokud má totožné sídlo s notářem jiným jako jeho společník. Pokud se nejedná o případy povinného zastoupení, může se notář nechat zastoupit mimo jiného notáře též notářským kandidátem či notářským koncipientem.⁶⁹

Jak jsem již výše uvedla, výkon profese notáře je podmíněn jmenováním do notářského úřadu ministrem spravedlnosti na návrh Notářské komory České republiky. Počet notářských úřadů na rozdíl od přístupu k profesi advokáta je značně omezen. Počet úřadů je tzv. *numerus clausus*, což znamená, že počet notářských

⁶⁹ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. Str. 114

úřadů je početně omezen a uchazeč o toto povolání je tak závislý na uvolnění jednotlivého notářského úřadu či na vzniku úřadu nového. Dle e-mailu zástupce tajemníka pana Václava Andrleho ze dne 19.03.2018 bylo Notářskou komorou České republiky k datu 31.12.2017 na území České republiky evidováno celkem 449 Notářských úřadů.⁷⁰ Notářská komora České republiky vyhláší či organizuje konkurz za účelem obsazení notářského úřadu za předpokladu, že se tento uvolní. Osoba, jež se vyhlášeného konkurzu hodlá účastnit, musí předem splňovat předpoklady uvedené v ust. § 7 odst. 1 NŘ. K samotnému zahájení výkonu notářské činnosti je nezbytné splnění předpokladů uvedených v ust. § 9 NŘ. Osoba, jež toto povolání chce zastávat, musí být jmenována notářem, pokud tak doposud nevykonala, je povinna složit slib do rukou ministra, pořídit si úřední razítko notáře a uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za újmu.⁷¹

Dle ust. § 5 NŘ je možné notářský úřad zrušit pouze v případě, že notář jmenovaný do úřadu byl odvolán nebo zemřel. Ministr odvolá notáře v případech taxativně vypočtených v ust. § 11 NŘ. Dle tohoto ustanovení tedy ministr odvolává notáře, který o toto odvolání žádá, odmítl-li tento notář složit slib v souladu s ust. § 9 NŘ, ministr spravedlnosti dále odvolá notáře, který ke dni 31. prosince kalendářního roku dosáhl věku 70 let, dále pozbyl-li státní občanství či byl-li omezen ve své svéprávnosti. Dalším důvodem pro odvolání notáře je odsouzení pro úmyslný trestný čin nebo pro trestný čin spáchaný ve spojení s činností notáře, jestliže notáři zaniklo jeho pojištění odpovědnosti za újmu dle ust. § 9 odst. 1 písm. d) NŘ a neobnovil ho ani přes upozornění Notářské komory České republiky. Ministr dále odvolá notáře, který tři měsíce po složení slibu bez závažných důvodů nezačne vykonávat svou profesi. Dále je odvolán notář, u kterého bylo pravomocným rozhodnutím kárné komise zjištěno, že jeho zdravotní stav mu trvale neumožňuje vykonávat jeho činnost či tento vykonává činnost neslučitelnou s touto profesí po dobu delší než 4 roky.⁷²

V ustanoveních NŘ není vysloveně uvedeno, jakým způsobem lze rozhodnutí ministra spravedlnosti o odvolání notáře v souladu již se zmíněným ust. 11 NŘ přezkoumat, v daném případě je tedy nezbytné dovodit, že při samotném rozhodování o odvolání vystupuje ministr spravedlnosti jako orgán správní, jelikož rozhoduje jako orgán moci výkonné v oblasti veřejné správy, a tudíž se při tomto

⁷⁰E-mailová korespondence s Václavem Andrlem [online], 19.03.2018, vaclav.andrle@nkcr.cz.

⁷¹ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právní profese*. V Praze: C.H. Beck, 2016. Str. 41, 43

⁷² Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád), § 11). Beck-online [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhez6mzvhexhazrxgfrs2mry#>

rozhodování subsidiárně použije zákon č. 500/2004 Sb., správní řád. V úvahu jakožto opravný prostředek proti rozhodnutí ministra je tedy přípustný rozklad a dále proti rozhodnutí o rozkladu je přípustná žaloba dle ust. § 65 a násl. zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní či jiných prostředků, které dle tohoto zákona na tuto žalobu navazují.⁷³

4.2 Povinnosti notáře

Samotné povinnosti notáře upravuje NŘ ve své páté části. V úvodním ust. § 52 NŘ zákonodárce stanoví, že osoba, jež vykonává notářskou profesi, se ve své činnosti a při poskytování právních služeb řídí zákony a dalšími obecně závaznými předpisy. Dále je také při výkonu notářské činnosti vázaná pokyny svého klienta za předkladu, že tyto jeho pokyny neodporují zákonům či obecně závazným předpisům, pokud se nejedná o úkon, ve kterém je účasten sám notář, jeho zaměstnanec či osoba jemu blízká, zájmy osoby, která o právní pomoc žádá, jsou v rozporu se zájmem toho, komu již právní pomoc poskytl, či nestanoví-li NŘ jinak. Pokud žadatel nesloží bez závažného důvodu přiměřenou zálohu na odměnu notáře, smí notář požadovaný úkon rovněž odmítnout. Výše uvedené podmínky pro odmítnutí požadovaného úkonu jsou tedy zakotveny v ust. § 53 NŘ.⁷⁴

Další z povinností, která je zakotvená v části páté NŘ, je povinnost mlčenlivosti, kterou je notář stejně jako advokát povinen zachovávat a která je zakotvena v ust. § 56 NŘ. Tato povinnost je součástí souboru práv a povinností, které jsou neodmyslitelně spojeny s výkonem notářské profese. Smyslem této povinnosti je ochrana osob, kterým byla poskytnuta právní služba od notáře. Bez svolení osob, kterým tyto své služby poskytuje, nesmí notář třetím osobám sdělovat žádné skutečnosti či informace, které se v souvislosti s výkonem své činnosti dozvěděl. Notářský stav by měl působit především věrohodně, a to nejen pro osoby, které se na jednotlivé notáře obrací. Základem notářovy profesionality je tedy nejen jeho odbornost, ale také mlčenlivost.⁷⁵

⁷³ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právníkové profese*. V Praze: C. H. Beck, 2016. Str. 45

⁷⁴Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád), Část pátá. Beck-online [online]. [cit. 2018-03-10]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhez6mzvhexhazrxgfrs2mry#>

⁷⁵BÍLEK, Petr a kol. *Notářský řád a řízení o dědictví*. 4. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2010, Str. 203

Mezi stěžejní povinnosti řadíme především povinnost nestrannosti uvedenou v ust. § 2 NŘ a dále povinnost nezávislosti dle ust. § 5 NŘ. Dle právního názoru JUDr. Karla Wawerky je profese notáře povoláním vykazující jakési „hybridní“ prvky, které v sobě slučují zároveň profesi soudce a dále profesi advokáta, který vždy jedná na vlastní účet. Profese notáře má především sloužit k prosazování zájmům obecných, a to tak, aby účelem bylo odstranění zbytečných konfliktů v soukromoprávní sféře. Předcházet těmto sporům má notář prostřednictvím svých právních úkonů, především notářských zápisů, které jsou platné, a tedy provedeny v souladu s právním řádem. K dosažení takového stavu je však nejen zapotřebí vysoká právní erudovanost osob, jež úřad notáře zastávají, ale také předpoklad, že notář nebude v dané věci nikterak angažován. Tuto absenci jakékoli osobní angažovanosti představují právě pojmy nestrannost a nezávislost.⁷⁶

K definicím těchto pojmů pak JUDr. Wawerka uvádí: „*Nejdříve uvedu negativní definici těchto pojmů. Nestrannost a nezávislost notáře rozhodně neznamená, že by notář neměl poptávce po notářských úkonech vyhovovat s co největším zaujetím. Naopak však pozitivně tyto pojmy znamenají, že pro notáře musí být nejpodstatnějším zájmem právní perfektnost úkonu, jeho odolnost v čase, nikoli konkrétní bezprostřední majetkové výhody žadatele o notářský úkon. Současně ovšem platí, že právní perfektností úkonu notář slouží především samotnému žadateli o notářský úkon, neboť ten se pak o perfektní notářský úkon může opřít v dobách dobrých i zlých.*“⁷⁷

4.3 Odpovědnost notáře a státu za újmu a stávající právní úprava

Odpovědnost za újmu způsobenou při výkonu notářské profese upravuje v ust. § 57 zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (dále jen „NŘ“). V odstavcích, které náležejí pod toto ustanovení, zákon uvádí, že pokud zvláštní právní předpis nestanoví jinak, je notář odpovědný za újmu, která vznikla při výkonu jeho profese a to jak žadateli, klientovi č jinému účastníkovi. Za újmu, která této osobě vznikla, odpovídá také, pokud vznik újmy zapříčinil v souvislosti s výkonem profese notáře jeho zaměstnanec. V odst. 2 ust. § 57 NŘ je dána notáři opět možnost liberace, pokud

⁷⁶WAWERKA, Karel. Nestrannost a nezávislost notáře, numerus clausus a územní organizace notářství. Ad Notam. 2003, č. 4, Str. 90 - 91

⁷⁷WAWERKA, Karel. Nestrannost a nezávislost notáře, numerus clausus a územní organizace notářství. Ad Notam. 2003, č. 4, s. 90 - 91

tento prokáže, že újmě klienta, žadatele či jiného účastníka nemohl zabránit, a to ani při vynaložení svého veškerého úsilí, které po něm lze požadovat.⁷⁸

Notář tedy odpovídá uvedeným osobám za újmu, která byla způsobena jím samým či jeho pracovníkem v souvislosti s jeho činností. Pokud tato újma vznikne osobě shora uvedené úkonem, který provedl pracovník notáře, zodpovídá za tuto újmu notář, a to zejména z důvodu, že na úkony učiněné jeho pracovníkem se hledí tak, jakoby je notář sám provedl. Za škodu, která notáři vznikla v souvislosti s tím, že za svého pracovníka poskytl náhradu újmy, odpovídá pracovník notáře, a tento vzájemný vztah se řídí dle předpisů pracovněprávních.⁷⁹

S účinností od 01.01.2014 došlo též v případě notářů k rozšíření jejich odpovědnosti. Od tohoto data v souvislosti s přijetím zákona č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva, doznala právní úprava odpovědnosti notáře za škodu poměrně významné změny. V souvislosti s přijetím tohoto „doprovodného zákona“ je nově rozšířena odpovědnost notáře za škodu dle § 57 NŘ i na újmu nemajetkovou. Notář je tedy nově povinen klientovi odčinit též nemajetkovou újmu, která by jeho klientům v souvislosti s výkonem jeho profese vznikla.⁸⁰

Judikaturou Nejvyššího soudu České republiky, konkrétně rozsudkem ze dne 20.12.2011 sp. zn. 25 Cdo 5080/2009, bylo deklarováno, že stejně jako u advokáta či exekutora je odpovědnost za újmu v případě notáře odpovědností objektivní. K jejím předpokladům nepatří sice zavinění, ale ke vzniku této odpovědnosti je zapotřebí zkoumat současné splnění všech předpokladů, jimiž jsou pochybení při notářské činnosti, vznik újmy a příčinná souvislost mezi nimi. Existenci těchto předpokladů je povinna prokázat osoba, které tato tvrzená újma vznikla, a tudíž tato nese důkazní břemeno.⁸¹

V NŘ v ust. § 57 je v odst. 1 zákonodárce uvádí, že u odpovědnosti za újmu se bude postupovat dle této úpravy pouze v případě, že zvláštní zákon nestanoví jinak. V odst. 3 ust. § 57 NŘ pak na zvláštní zákon nepřímou poukazuje, když stanoví, že dle zvláštního právního předpisu odpovědnost státu za újmu tím není dotčena.

⁷⁸Zákon č. 358/1992 Sb., České národní rady o notářích a jejich činnosti (notářský řád). Beck-online [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhez6mzvvhaxhazrxgfrs2mry#>

⁷⁹BÍLEK, Petr a kol. *Notářský řád a řízení o dědictví: komentář*. 4. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010. Str. 215

⁸⁰ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnícké profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 46

⁸¹Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. 25 Cdo 5080/2009. Beck-online [online]. [cit. 2018-03-05]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgjp4s7gvpxgzrg42a>

Zmíněným zvláštním zákonem je zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem (dále jen „ZOŠ“). Jelikož stát na notáře deleguje určité své pravomoci, je povinen při výkonu těchto převedených pravomocí zaštitovat či odpovídat za případnou újmu, která v souvislosti s výkonem těchto pravomocí může vzniknout. To, že svěřuje tyto pravomoci do rukou notářského stavu, je hlavním důvodem, proč nad činností notářů vykonává dohled. Tento dohled se především projevuje tak, že prostřednictvím zákona stanoví přísná kritéria pro výkon této profese, určuje počet notářských úřadů, jmenuje prostřednictvím svého zástupce, tj. ministra spravedlnosti, do funkce na základě konkurzu, stanoví dále prostřednictvím zákona, jaká funkce je s touto profesí neslučitelná atd. Zkrátka stát se snaží co nejvíce upravit podmínky samotného výkonu této činnosti tak, aby jím přenesená funkce byla notáři realizovaná řádně, nestranně a efektivně. Nikdy však nelze předpokládat výkon této přenesené činnosti bez jakéhokoliv pochybení, a tak tedy i při výkonu těchto státem svěřených pravomocí může v souvislosti s jejím výkonem vzniknout někomu újma. Stát za případnou vzniklou újmu odpovídá do takové míry jako u výkonu svých dalších pravomocí, které vykonává prostřednictvím svých orgánů či jiných orgánů státní správy. I v tomto případě může proti notáři uplatnit plný regres.⁸²

Ze shora uvedeného tak vyplývá, že je nezbytné v případě odpovědnosti za újmu způsobenou při výkonu notářské činnosti rozlišit, zda se jedná o individuální odpovědnost samotného notáře, či v určitém případě připadá v úvahu odpovědnost státu dle ZOŠ. Jako u notáře stát odpovídá nejen za újmu majetkovou (škodu), ale také za újmu nemajetkovou, a to dle ust. § 1 ZOŠ a dále dle ust. § 31a ZO3, přičemž jak zákon v tomto posledně zmiňovaném ustanovení uvádí, stát za způsobenou nemajetkovou újmu poskytuje poškozenému odčinění ve formě přiměřeného zadostiučinění. Dle ust. § 3 odst. 1 písm. a) ZOŠ stát odpovídá za újmu, kterou způsobily právnické či fyzické osoby, kterým byl zákonem či na základě zákona svěřen výkon státní správy. Co je považováno za výkon veřejné správy, uvádí zákonodárce v ust. § 4 odst. 1 ZOŠ. Zde je uvedeno, že za výkon státní správy se mimo jiné považuje i sepisování veřejných listin o právních úkonech, zápisy skutečností do veřejných rejstříků provedené notářem dle příslušného zákona, který upravuje veřejný rejstřík právnických a fyzických osob. Za poslední typ výkonu veřejné správy, který se váže k profesi notáře, jsou považovány úkony notáře, který

⁸²BÍLEK, Petr a kol. *Notářský řád a řízení o dědictví: komentář*. 4. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010. Str. 215-216

tyto provedl jako soudní komisař. V případě státu se jedná dle ust. § 2 ZOŠ o odpovědnost absolutní, jelikož zákon uvádí, že stát se jí dle zákona ZOŠ nemůže zprostit. Stát tedy absolutně odpovídá za škodu, ke které došlo při sepisování veřejných listin o právních úkonech, též o právních jednáních, notářem, při zápisu notářem do veřejného rejstříku, nebo pokud dle ust. § 100 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních činil notář úkony soudního komisaře.⁸³

4.4 Všeobecné předpoklady pro vznik odpovědnosti notáře za újmu

Obdobně jako u profese advokáta se jedná o odpovědnost objektivní, a tedy k jejím předpokladům nepatří zavinění. K samotnému vzniku této odpovědnosti je zapotřebí současného splnění všech předpokladů, jimiž jsou pochybení notáře při své činnosti, vznik újmy a příčinná souvislost mezi nimi. Existenci těchto předpokladů, včetně příčinné souvislosti, opět jako důkazní břemeno nese poškozený, který je povinen ji tvrdit a prokazovat v postavení žalobce.⁸⁴

Notář je dle ust. 52 NŘ ve své činnosti a při poskytování právní pomoci především vázán zákony, dalšími obecně závaznými právními předpisy a mimo to také pokyny svého klienta. Porušení již zmíněných předpisů či pokynů představuje splnění první jmenované podmínky odpovědnosti za újmu. Řádný výkon notářovy činnosti je tak posuzován dle úpravy této jeho činnosti či požadavků na tuto činnost upravených v právních předpisech. Odchýlení se od povinností, které jsou stanoveny příslušnou právní úpravou, je vadou předepsaného postupu a notář odpovídá za újmu, pokud vznikla v příčinné souvislosti právě s jeho pochybením.⁸⁵

Dalším z vyjmenovaných předpokladů, které jsou nezbytné pro vznik odpovědnosti notáře za újmu, je újma sama. Notář rovněž odpovídá po rekodifikaci soukromého práva nejen za újmu na jmění, tedy škodu, ale též za újmu nemajetkovou.⁸⁶ NŘ se definicemi nemajetková újma či škoda však nijak nezabývá a ani nijak neupravuje rozsah a způsob její náhrady, je třeba v této otázce tedy vycházet z generálních ustanovení OZ.

⁸³ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právní profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 51

⁸⁴Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 5080/2009, ze dne 20.12.2011. Beck-online [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgipxg4s7gvpngxzrg42a>

⁸⁵VOJTEK, Petr. *Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky*. Ad Notam [online]. 2011, 3-9 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgfpwc3s7gnpxgzst&groupIndex=2&rowIndex=0#>

⁸⁶ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právní profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 46

Příčinou je v tomto případě projev kauzality mezi výkonem notářovy činnosti a vzniklou újmou, přičemž je třeba doložit, že pokud by notář svou činnost řádně, k vzniku této škody by nedošlo. *„Pokud by byla příčinou vzniku újmy skutečnost jiná, odpovědnost notáře za škodu vůbec nenastala. Příčinou vzniku újmy může být pouze okolnost, jejíž existence podmiňuje vznik újmy. Nemusí se jednat pouze o příčinu jedinou, nýbrž stačí, jde-li o jednu z příčin, která se na nepříznivém následku podílí, přičemž tato příčina musí být podstatná. Je-li příčin více, působí z časového hlediska buď souběžně anebo následně, aniž se časově překrývají; v takovém případě je pro existenci příčinné souvislosti nezbytné, aby řetězec postupně nastupujících příčin a následků byl ve vztahu ke vzniku újmy natolik propojen, že již z působení prvotní příčiny lze důvodně dovozovat věcnou souvislost se vznikem škodlivého následku. Na druhé straně řetězec příčin nezakládá příčinnou souvislost tehdy, vstupuje-li do děje jiná, na škodné události nezávislá skutečnost, která je pro vznik újmy rozhodující.“*⁸⁷

4.5 Všeobecné předpoklady pro vznik odpovědnosti státu za újmu

Obdobně jako u odpovědnosti notáře je odpovědnost státu za újmu konstruovaná v Českém právním řádu jako odpovědnost objektivní, pokud notář provádí určitou činnosti jako výkon veřejné moci a v souvislosti s ní způsobí újmu. Pokud jsou splněny veškeré podmínky pro vznik odpovědnosti státu, nedává zákon státu možnost se této odpovědnosti zprostit. Zásadním rozdílem oproti odpovědnosti notáře za újmu spočívá především v tom, že se nejedná o odpovědnost spojenou s porušením právní povinnosti, nýbrž o odpovědnost, která je odvozena od naplnění zvlášť kvalifikovaných okolností, které zákon definuje jako nezákonné rozhodnutí či nesprávný úřední postup.⁸⁸

První hlavní původní podmínkou pro vznik odpovědnosti státu za újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím je existence určitého rozhodnutí jakožto individuálního aktu aplikace práva, jímž v konkrétní věci státní orgán aplikuje obecné pravidlo právní normy na jím posuzovaný případ a rozhoduje tak o oprávněních a povinnostech individuálních subjektů řízení. Při posuzování otázky odpovědnosti za újmu není relevantní, zda je rozhodnutí povahy meritorní, či nikoliv.

⁸⁷VOJTEK, Petr. Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky. Ad Notam [online]. 2011, 3-9 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgfpwc3s7gnpxgxzt&groupIndex=2&rowIndex=0#>

⁸⁸VOJTEK, Petr. Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky. Ad Notam. 2011, č. 3, s. 3-9

Je ale zapotřebí, aby vykonatelné rozhodnutí bylo v jiném řízení buďto zrušeno či změněno. Druhá forma odpovědnosti státu se spojuje s nesprávným úředním postupem, které spočívá v porušení pravidel, která jsou předepsaná zákonem či jinými právními předpisy a která upravují činnosti státního orgánu. Za nesprávný úřední postup, vedoucí k odpovědnosti státu za újmu, lze považovat i nevydání či opožděné vydání rozhodnutí a i případná jiná nečinnost státního orgánu nebo jiné vady ve způsobu vedení řízení. Výkon notářské činnosti je v souladu s ust. § 4 odst. 2 ZOŠ považován za postup úřední.⁸⁹

Obdobně jako u notáře je vznik odpovědnosti spojen se splněním tří kumulativních podmínek zároveň. Existence všech tří podmínek musí být v příslušném soudním řízení bezpečně prokázána. Prokázání jejich existence či důkazní břemeno leží na žalobci jakožto na poškozeném. Uvedenými podmínkami jsou nezákonné rozhodnutí či nesprávný úřední postup, vznik újmy a kauzalita mezi vydáním nezákonného rozhodnutí či nesprávným úředním postupem a vznikem újmy.⁹⁰ Pojmovým předpokladem vzniku odpovědnosti za újmu je samotný vznik újmy. Jelikož zákon ZOŠ blíže nedefinuje pojem škody či nemajetkové újmy, je třeba jako z *lex generalis* vycházet z OZ, dle kterého se škodou rozumí újma na jmění, což může spočívat nejen ve snížení majetku poškozeného, ale také ke zvětšení jeho dluhů. Co se nemajetkové újmy týče, byla v roce 2006 zavedena možnost její náhrady, a to s ohledem na rostoucí množství stížností, které směřovaly k Evropskému soudu pro lidská práva z důvodu nepřiměřené délky soudního řízení. Pojmem nemajetková újma zákon stanoví zásah do jiné než majetkové sféry poškozeného, který může především mít negativní dopad na osobní integritu poškozeného.⁹¹

O kauzalitě mluvíme v situacích, kdy ke vzniku újmy došlo následkem vydání nezákonného rozhodnutí či nesprávným úředním postupem. Je-li nezákonné rozhodnutí nebo zmiňovaný úřední postup a vzniklá újma ve vztahu příčiny a následku, jedná se o další předpoklad pro vznik odpovědnosti, tedy o příčinnou souvislost.

⁸⁹VOJTEK, Petr. Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky. Ad Notam [online]. 2011, 3-9 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgfpwc3s7gnpxgxzt&groupIndex=2&rowIndex=0#>

⁹⁰Nález Ústavního soudu ze dne 13. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 529/09). *Beck-online* [online]. [cit. 2018-03-16]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgjpkmk7ovzw4#>

⁹¹ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 92

4.6 Regresní náhrada

Pokud v souvislosti s činností notáře nastane situace, kdy odpovědnost za újmu nese stát dle ZOŠ, má stát právo požadovat částku, kterou poskytl poškozenému jakožto náhradu újmy, kterou mu notář při výkonu své činnosti způsobil, od toho, kdo takovouto újmu zapříčinil. Smysl úpravy ZOŠ je především zajistit, aby následky způsobené újmy dopadly především na ty subjekty, které tuto újmu skutečně způsobiley při výkonu své činnosti, ačkoliv náhradu poškozenému za ně poskytl stát, který za újmu dle právní úpravy ZOŠ odpovídá. Subjektem, který tyto následky nese, ale nemůže být státní orgán, neboť ten je organizační složkou státu, která je financovaná ze státního rozpočtu, takže přenos takové odpovědnosti na něj by postrádal smysl. Proto je stát kompetentní k tomu, aby uplatnil regresní nárok přímo vůči osobám, které se na vydání nezákonného rozhodnutí či na nesprávném úředním postupu orgánu státu v rámci svého oprávnění podílely. Předpokladem tohoto uplatnění je, že stát poškozenému škodu nahradil či mu poskytl peněžité zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu, přičemž od okamžiku zaplacení běží roční objektivní promlčecí doba, v níž se nárok státu promlčuje dle ust. § 35 ZOŠ.⁹²

Na rozdíl od odpovědnosti státu za vzniklou újmu, která je odpovědností objektivní a v zásadě bez možnosti exkulpace, je charakter regresu odlišný. Povinná osoba hradí částku, kterou byl stát nucen vynaložit na odškodnění, jestliže tuto povinnost způsobila zaviněným porušením právní povinnosti. Jelikož notář je v postavení tzv. úřední osoby a protože není ve vztahu ke státu v poměru pracovněprávním, je povinen státu uhradit plnou částku, kterou stát vynaložil na náhradu újmy poškozenému. Systém regresních úhrad nicméně u notáře nekončí, neboť dle ust. § 17 odst. 3 ZOŠ může notář, který poskytl státu regresní úhradu, uplatnit regresní nárok vůči jeho zaměstnancům, pokud jejich počínání vedlo ke vzniku odpovědnosti.

4.7 Promlčení nároku

Na případy promlčení nároků, které se uplatňují vůči notáři, se aplikuje obecná promlčená lhůta upravená v ust. § 636 odst. 1 OZ. Ustanovení § 636 OZ sjednocuje úpravu délky objektivní promlčecí lhůty ve věcech náhrady škody nebo nemajetkové

⁹²VOJTEK, Petr. Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky. Ad Notam [online]. 2011, 3-9 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgfpwc3s7gnpxgxzt&groupIndex=2&rowIndex=0#>

újmou s obecnou objektivní promlčecí lhůtou určenou pro majetková práva, zakotvenou v ust. § 629 odst. 2 OZ. Objektivní promlčecí lhůta je desetiletá a aplikuje se za předpokladu, že vzniklá škoda či újma nebyla poškozenému způsobena úmyslně, a také pouze za předpokladu, že se nejedná o újmu, kterou škůdce způsobil na právech poškozeného jako je svoboda, zdraví či život. Objektivní lhůta na promlčení nároku poškozeného začíná plynout ode dne vzniku újmy, což znamená, že první den promlčecí lhůty tak začíná plynout následujícím dnem po dni, ve kterém tato újma vznikla, resp. se projevila. Subjektivní promlčecí lhůta, která plyne v rámci promlčecí lhůty objektivní, je tříletá dle ust. § 629 odst. 1 OZ, pokud si strany neujednaly jinak. Tato lhůta začíná plynout od okamžiku, kdy se poškozený dozvěděl o okolnostech, které byly rozhodné pro začátek běhu promlčecí lhůty. Zmíněnými okolnostmi jsou vědomost poškozeného o újmě a o osobě povinné k její náhradě.⁹³

Pokud se jedná o otázku promlčení nároku, za kterou nese odpovědnost stát, aplikuje se na tyto případy jako *lex specialis* zákon č. 82/1998 Sb., ZOŠ. Dle ust. § 32 odst. 1 ZOŠ se nárok na náhradu újmy dle tohoto zákona promlčí za tři roky ode dne, kdy se poškozený dozví o své újmě a také o tom, kdo za tuto újmu odpovídá. Pokud je podmínkou pro uplatnění nároku změna či zrušení určitého rozhodnutí, běží tato promlčecí doba ode dne doručení oznámení o zrušení tohoto rozhodnutí. Odst. 2 tohoto ustanovení dále stanoví, že nejpozději se tento nárok poškozeného promlčí za deset let ode dne, kdy poškozenému bylo doručeno či oznámeno nezákonné rozhodnutí, kterým byla způsobena škoda, pokud toto rozhodnutí nezapříčinilo poškozenému újmu na zdraví. Po šesti měsících ode dne, kdy se poškozený dozví o vzniku nemajetkové újmy, se dále promlčuje nárok na náhradu právě této újmy, a to v souladu s ust. § 32 odst. 3 ZOŠ. Nejpozději se však tento nárok promlčí do deseti let ode dne, kdy nastala skutečnost, jež zapříčinila vznik nemajetkové újmy. Vznikla-li nemajetková újma nesprávným úředním postupem podle ust. § 13 odst. 1 věty druhé a třetí ZOŠ či dle ust. § 22 odst. 1 věty druhé a třetí ZOŠ, neskončí promlčecí doba dříve než za šest měsíců od skončení řízení, v němž k tomuto nesprávnému úřednímu postupu došlo. Lze tak říci, že zákonodárce dle odst. 1 tohoto ustanovení subjektivní promlčecí lhůtu stanovil shodně s obecnou promlčecí dobou dle OZ. Délka objektivní promlčecí doby, která je upravená v odst. 2, je rovněž stanovena shodně s délkou promlčecí doby, kterou OZ ustanoví u nároku na náhradu škody

⁹³LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2014. Str. 2236-2238

způsobené neúmyslně. Odlišně je tak upravena pouze lhůta subjektivní stanovená v odst. 3 pouze pro nemajetkovou újmu.⁹⁴

4.8 Pojištění odpovědnosti u notáře

Za vzniklou újmu, která vznikla osobě v souvislosti s výkonem činnosti notáře, zodpovídá on sám v plném rozsahu, a to celým svým majetkem. I u notáře je nezbytné zaobírat se stěžejní povinností patřící k notářově činnosti, kterou je uzavření smlouvy o pojištění odpovědnosti za újmu, jelikož jím způsobená újma může narůst do takové částky, která majetek notáře může zcela převýšit. Tato povinnost, která je jedním ze základních předpokladů pro výkon této profese, je zakotvena v ust. § 9 odst. 1 písm. d) NŘ. Pokud by pojištění zaniklo a notář by nadále vykonával svou profesi, je to jedním z důvodů pro jeho odvolání, a to v souladu s ust. § 11 písm. g) NŘ. Pojištění odpovědnosti notáře by tak mělo trvat po celou dobu výkonu jeho funkce. I přes povinnost hradit výše uvedené pojistné plnění může nastat situace, kdy pojistné plnění nemusí být dostačující vzhledem k výši vzniklé újmy. Riziko, že i přes pojištění odpovědnosti nebude možné uhradit zcela náhradu újmy, nadále hrozí i v případě, že bude stanovena minimální výše pojistné částky. Stát tuto povinnost může vyžadovat a popřípadě i sankcionovat pouze za předpokladu, že notář bude mít možnost na pojistném trhu takovouto smlouvu uzavřít. Do dnešního dne je však nabídka pojistných smluv či produktů, jež by zaštitovaly tuto problematiku, velmi malá. Na rozdíl od pojištění odpovědnosti advokáta doposud nebyla Ministerstvem spravedlnosti stanovena minimální pojistná částka tohoto druhu pojištění. Možnost splnit tento předpoklad pro výkon notářské činnosti a zároveň stanovit minimální výši pojistného řeší doposud Notářská komora České republiky tím, že uzavírá s pojišťovnami každý rok rámcové pojistné smlouvy, v nichž je současné době stanovena minimální pojistná částka na 5 mil. Kč. V rámci této pojistné smlouvy má notář možnost uzavřít pojistnou smlouvu od částky 5 mil. Kč až do částky 200 mil. Kč a dále i využít připojištění konkrétních případů. Této možnosti v současné době využívá stále více notářů. Jelikož zákon přímo nestanoví výši pojistné částky, mohou se notáři rozhodnout, zda zvolí možnost uzavřít rámcovou pojistnou smlouvu, kterou jim zprostředkovává Notářská komora České republiky, či zákonnou podmínku vyplývající jim z ust. § 9 odst. 1 písm. d) NŘ splní

⁹⁴VOJTEK, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: komentář*. 3. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. Str. 319-325

uzavřením individuálního pojištění na libovolně zvolenou částku, což však není příliš žádoucí.

Že výše pojistné částky není doposud stanovena v žádném právním předpisu, dokládá i e-mail od zástupce tajemníka Notářské komory České republiky pana Václava Andrleho, který v e-mailové komunikaci ze dne 07.03.2018 uvádí, že: „výše pojistného zákonného pojištění profesní odpovědnosti pro notáře není stanovena žádným předpisem, ale neveřejnou rámcovou smlouvou uzavřenou mezi Notářskou komorou ČR a příslušnou pojišťovnou za všechny notáře vždy na kalendářní rok dopředu. Minimální výše pojistného je 5 mil. Kč na každý jednotlivý případ a může být i v řádu několika set milionů Kč na jeden případ. Konkrétní výši pojistného si volí notář podle svého uvážení v rámci tohoto rozpětí.“⁹⁵

V německém právním řádu je podobně jako u profese advokáta zakotvena notářova povinnost uzavřít pojištění profesní odpovědnosti, a to konkrétně v ust. §19a Bundesnotarordnung (dále jen „BNO“). Notář je v souladu s tímto ustanovením povinen uzavřít takové pojištění, které by pokrylo náhradu újmy, která by při výkonu jeho činnosti mohla vzniknout, a musí se také vztahovat na všechny případy, kdy by notář porušil svou povinnost, a v důsledku tohoto porušení by třetí osobě vznikla újma. Dle odst. 2 tohoto ustanovení se pojistné krytí, podobně jako u advokáta, vylučuje v případě, že nárok na náhradu újmy vznikl v důsledku úmyslného porušení notářových povinností, pokud svou činnost vykonával v zahraničí nebo pokud nárok na náhradu újmy plyne ze zpronevěry zaměstnance notáře za předpokladu, že notář nad tímto svým zaměstnancem zanedbal dozor. Na rozdíl od české právní úpravy je v německém právním řádu stanovena minimální výše pojistné částky. Dle §19a odst. 3 činí minimální výše pojistné částky pro pojistnou událost 500.000 € a pojistné plnění může být omezeno na dvojnásobek této částky za jeden rok trvání pojištění tedy na max. 1.000.000 €. Rovněž jako u advokáta je notář jakožto pojištěný povinen o uzavření, zániku či změně pojistné smlouvy informovat příslušné úřady. Rovněž je zde možnost sjednat spoluúčast notáře, a to maximálně do 1% z minimální pojistné částky.⁹⁶ Závěrem je nutno říci, že na rozdíl od české právní úpravy je v Německu, konkrétně pak v ust. § 19 odst. 1 BNO, výslovně stanoveno, že stát neodpovídá za

⁹⁵E-mailová korespondence s Václavem Andrlem [online], 07.03.2018, vaclav.andrle@nkcr.cz.

⁹⁶Bundesnotarordnung: 1. Teil - Das Amt des Notars (§§ 1 - 64a), 2. Abschnitt - Ausübung des Amtes (§§ 14 - 19a), § 19a Berufshaftpflichtversicherung. *Dejure.org* [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://dejure.org/gesetze/BNotO/19a.html>

újmu, kterou notář způsobil při výkonu své činnosti. Jedná se tedy o odpovědnost výlučně individuální.⁹⁷

4.9 De lege ferenda

De lege ferenda by bylo především žádoucí, aby minimální výše pojistného byla obdobně jako v právní úpravě Spolkové republiky Německo stanovena zákonem či jiným právním předpisem, a nikoliv pouze neveřejnou rámcovou smlouvou uzavřenou mezi Notářskou komorou České republiky a příslušnou pojišťovnou. Ačkoliv notář odpovídá za újmu způsobenou výkonem jeho činnosti svým majetkem, přichází do možné úvahy i případ, kdy možná újma může tento majetek dokonce i převýšit, a proto se domnívám, že zákonodárce či Notářská komora České republiky by měli vzít toto možné riziko v úvahu a nenechávat pouze na uvážení notářů, zda se k oné rámcové smlouvě připojí, či zda splní zákonnou povinnost pojistit se tím, že se pojistí individuálně na libovolnou částku.

Rovněž se domnívám, že zákonodárce by měl přesněji, konkrétně taxativně vymezit, co se považuje za výkon státní správy, a také tedy pro potencionální poškozené přehledněji upravit rozsah činností, při nichž může být způsobena újma, a také srozumitelně uvést, za kterou újmu, která vznikla při výkonu těchto činností, odpovídá stát, či sám notář. Jelikož notáři nejsou státními zaměstnanci, ale soukromými podnikateli, měli by za svá pochybení nést plnou odpovědnost společně se státem. Poškozený by si tak v případě, že se jedná o činnost, kdy notář vykonává veřejnou moc, mohl zvolit, zda uplatní náhradu škody u příslušného notáře či státu, což by bylo jistou zárukou, že bude jeho oprávněný nárok zcela uspokojen.

⁹⁷Bundesnotarordnung: 1. Teil - Das Amt des Notars (§§ 1 - 64a), 2. Abschnitt - Ausübung des Amtes (§§ 14 - 19a), § 19 Amtspflichtverletzung. *Dejure.org*[online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://dejure.org/gesetze/BNotO/19.html>

5 Odpovědnost za újmu způsobenou při výkonu exekutorské činnosti

5.1 Profese exekutora

Exekutorem je fyzická osoba, která musí pro výkon této profese splňovat předpoklady uvedené v zákoně č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále jen „EŘ“) a kterou stát pověřil exekutorským úřadem. Dle ust. § 1 odst. 2 EŘ provádí v rámci pověření exekučním úřadem exekutor nucený výkon exekučních titulů, zřizuje při tomto výkonu exekutorské zástavní právo a další činnosti dle exekučního řádu. Do exekutorského úřadu jmenuje exekutora ministr spravedlnosti na návrh Exekutorské komory České republiky. Exekutorem může být jmenována pouze osoba, která je občanem České republiky, získala vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu právo a právní věda v České republice či při studiu na vysoké škole v zahraničí, pokud je takové vzdělání v České republice uznáváno za vzdělání rovnocenné, je plně svéprávná a bezúhonná, vykonala alespoň tříletou exekutorskou praxi a složila exekutorskou zkoušku. Obec, ve které exekutorský úřad sídlí, je vždy obcí, ve které je sídlo okresního soudu, do jehož obvodu byl exekutor jmenován. Podmínkou pro výkon činnosti je také povinnost uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem profese exekutora.⁹⁸

Výkon exekutorského úřadu zaniká za podobných podmínek jako profese advokáta či notáře. Výkon exekutorského úřadu zaniká v souladu s ust. § 15 EŘ smrtí exekutora nebo jeho prohlášením za mrtvého. Asi nejvíce komplikovaným způsobem zániku exekutorského úřadu je odvolání. Dle ust. § 8 písm. a) EŘ na návrh Komory odvolá exekutora z jeho úřadu ministr spravedlnosti. Komora je povinna ministrovi podat návrh na odvolání exekutora v případech, které jsou uvedeny v ust. § 15 odst. 2 EŘ. Odvoláním exekutora pak v souladu s ust. § 15 odst. 1 písm. c) EŘ zaniká výkon exekutorského úřadu. Exekutorský úřad rovněž zaniká omezením způsobilosti k právním úkonům či pozbytím státního občanství. Komora navrhne v souladu s ust. § 15 odst. 2 EŘ ministrovi odvolání v případě, že exekutor o to požádá, jestliže exekutor byl pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin či za trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem jeho profese, dále pokud bylo exekutorovi pravomocně uloženo kárné opatření, které spočívalo v jeho odvolání z exekutorského

⁹⁸ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. Civilní právo procesní. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. Str. 113

úřadu. Dalším důvodem pro odvolání je nedoložení ověřeného stejnopisu smlouvy o pojištění v souladu s ust. § 15 odst. 2 písm. d) EŘ. Pokud exekutor do 3 měsíců od složení slibu neotevře kancelář a nezačne vykonávat bez závažných důvodů exekuční činnost, může Komora rovněž navrhnout exekutorovo odvolání. Posledním ze zákonem předjímaných důvodů je situace, kdy soud na návrh Komory rozhodne, že exekutor nemůže vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nejméně po dobu 1 roku vykonávat exekuční činnost. V ust. § 15 odst. 3 EŘ jsou stanoveny subjektivní lhůty, v nichž má prezidium Komory povinnost navrhnout ministrovi spravedlnosti odvolání exekutora v závislosti na tom, kdy se dozvědělo o důvodu pro odvolání dle ust. § 15 odst. 2 EŘ. Ministr je dále povinen odvolat tohoto do 1 měsíce od doručení návrhu.⁹⁹

5.2 Povinnosti exekutora

Jednou z nejvýznamnějších povinností exekutora, kterou musí dodržovat při výkonu svého povolání, je jeho nezávislost, která je zakotvena v ust. § 2 EŘ. Povinnost vykonávat svůj úřad můžeme také dovodit z judikatury Ústavního soudu České republiky, kde stanoví v nálezu ÚS, sp. zn. II. ÚS 372/04, že přijetím EŘ přenesl stát na exekutory část svých mocenských pravomocí. Současně také tímto předpisem určil, že exekutor svou profesi musí vykonávat nezávisle a nestranně. Nezávislostí exekutora se myslí tzv. institucionální nezávislost, kterou si můžeme vyložit tak, že exekutor jedná sice nezávisle, ale při výkonu své činnosti je vázán právními předpisy a rozhodnutím soudu, které bylo vydáno v řízení o výkonu rozhodnutí či v řízení exekučním.¹⁰⁰

Další zakotvenou povinnost můžeme spatřovat ve stejném ustanovení, tedy v ust. § 2 EŘ, která souvisí s povinností vykonávat exekutorskou činnost nezávisle. Tuto povinnost představuje to, že exekutor při výkonu exekutorské činnosti je vázán Ústavou České republiky, zákony, jinými právními předpisy a dále rozhodnutími soudu.¹⁰¹

Povinnost mlčenlivosti soudního exekutora je též povinností, která je velice striktně stanovena v ust. § 31 EŘ. Podle tohoto ustanovení je exekutor povinen

⁹⁹KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2007. Str. 33 - 35

¹⁰⁰KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. Str. 77-79

¹⁰¹KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2007. Str. 4

zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se v souvislosti s výkonem své profese dozví. Tato povinnost neplatí v případě zaměstnance exekutora, pokud je tato osoba zavázána rovněž k mlčenlivosti a pokud i pověřuje k provedení určitého úkonu dle EŘ. Této povinnosti však může být zbaven v případě, že vystupuje v řízení před soudem či před kárným senátem. Povinností mlčenlivosti exekutora není také například dotčena povinnost, která je exekutorovi uložena zákonem a která mu přikazuje překazit trestný čin. Porušení povinnosti zachovávat mlčenlivost zakládá exekutorovu kárnou odpovědnost a také odpovědnost za újmu, kterou tímto svým porušením způsobil.¹⁰²

5.3 Odpovědnost exekutora a státu za újmu a stávající právní úprava

Ust. § 32 odst. 1 EŘ jakožto speciální úprava řeší v tomto ustanovení institut náhrady újmy. Dle tohoto ustanovení exekutor odpovídá za újmu tomu, komu vznikla majetková či nemajetková újma v souvislosti s exekutorovou činností podle tohoto zákona. Exekutor odpovídá za újmu také tehdy, byla-li újma způsobena určité osobě při výkonu exekuční nebo další činnosti jeho zaměstnancem. Podle ust. § 32 odst. 2 se exekutor může odpovědnosti zprostit, pokud prokáže, že škodě nemohl zabránit, a to ani při vynaložení veškerého úsilí, které na něm lze požadovat.¹⁰³

S účinností nového občanského zákoníku byl v ust. § 32 EŘ nahrazen pojem škoda pojmem novým, který odpovídá hmotné právní úpravě účinné právě od roku 2014, a to za pojem újma v souladu s ust. § 2894 odst. 1 OZ, jež stanoví, že povinnost nahradit jinému újmu zahrnuje vždy povinnost k náhradě újmy na jmění, tedy škody a dále. Pojem újma je tedy nově chápán i jako náhrada nemajetkové újmy.¹⁰⁴

Podle ust. § 32 EŘ odpovídá exekutor za újmu tomu, komu ji způsobil v souvislosti s výkonem své profese dle tohoto zákona. Jeho odpovědnost je dána v případě, pokud při výkonu exekuční činnosti nepostupoval v souladu s předpisy, které tuto činnost upravují. Jedná se rovněž jednoznačně o odpovědnost objektivní,

¹⁰²Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, § 31. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgayv6mjsqawtgni#>

¹⁰³Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, § 32. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-03-14]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgayv6mjsqaxhazrrgizc2mzq#>

¹⁰⁴KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Str. 147

nevyžadující zavinění, předpokladem pro její vznik je porušení právních povinností exekutorem, jak dokládá ustálená judikatura Nejvyššího soudu České republiky.¹⁰⁵

Ust. § 32 EŘ však ještě obsahuje odst. 3. V něm zákon odkazuje na úpravu provedenou zákonem č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOŠ“), když zákon v tomto odstavci stanoví, že odpovědnost státu za vzniklou újmu podle zvláštního právního předpisu tím není dotčena. Odpovědnost soudního exekutora EŘ je tedy vyloučena v případech, kdy za škodu odpovídá stát podle § 3 písm. b) a § 4 odst. 1 ZOŠ. Dle ustanovení § 4 ZOŠ se za výkon státní správy, uvedený v ust. § 3 odst. 1 písm. b) ZOŠ, považuje sepisování listin o právních úkonech, úkony soudního exekutora, případně jeho zástupce, pokud exekutorovi zanikne výkon exekutorského úřadu a tímto nástupcem je exekutorský kandidát, dále sepisování exekutorských zápisů při výkonu exekutorské činnosti a při činnostech, které exekutor vykonává z pověření dle EŘ.¹⁰⁶

5.4 Všeobecné předpoklady pro vznik odpovědnosti exekutora za újmu

Podobně jako u institutu odpovědnosti advokáta či notáře je předpokladem odpovědnosti exekutora v souladu s us. § 32 odst. 1 a odst. 2 EŘ porušení právní povinnosti, která exekutorovi vyplývá z exekučního řádu, z dalších platných právních předpisů a také povinností, ke kterým se exekutor smluvně zavázal. Dle EŘ exekutor neodpovídá za škodu, která vznikla v souvislosti s jeho činností, pokud tuto svou činnost vykonával v souladu se zákonem.¹⁰⁷ Odpovědnost exekutora je tak dána pouze za předpokladu, že exekutor při výkonu své profese postupoval v rozporu s předpisy, které tuto jeho činnost upravují. Jedná se, jak jsem již zmínila, o

¹⁰⁵ Havlíčková B., *Kompendium judikatury / EXE I. Odpovědnost soudního exekutora za škodu*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Str. 131

¹⁰⁶ NEZDARIL, Aleš. *Odpovědnost za škodu způsobenou soudním exekutorem*. Právní rádce [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://pravnicaradce.ihned.cz/c1-34764120-odpovednost-za-skodu-zpusobenou-soudnim-exekutorem>

¹⁰⁷ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Str. 149

odpovědnost objektivní, která nevyžaduje zavinění, předpokladem pro její vznik je však porušení jeho právních povinností.¹⁰⁸

Dalším předpokladem je vznik újmy, která se projevila v majetkové či nemajetkové sféře poškozeného a kterou lze kvantifikovat v penězích a lze ji zhojit pomocí finančních prostředků.¹⁰⁹

Dalším z nezbytných předpokladů je příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti a vzniklou újmou.

Posledním z nezbytných předpokladů, který podmiňuje vznik odpovědnosti exekutora za újmu, je vyloučení možnosti liberace s výjimkou možnosti exnerace, uvedené v ust. 32 odst. 2 EŘ. Liberačním důvodem exekutora tedy je, že vzniklé újmě nemohl předejít, a to ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm lze oprávněně považovat. Jak JUDr. Kasíková uvádí: „V souladu s rozhodnutím Nejvyššího soudu sp. zn. 3 Cz 21/69 (Rc 24/1970) lze vynaložením veškerého úsilí, které na něm lze požadovat, rozumět všechnu objektivně možnou péči, kterou mohl exekutor vyvinout, aby újmu odvrátil“.¹¹⁰

5.5 Všeobecné předpoklady pro vznik odpovědnosti státu za újmu

Jak uvádí judikatura Nejvyššího soudu České republiky, je ke vzniku objektivní odpovědnosti státu za újmu, již se stát nemůže zprostit, zapotřebí současné splnění tří podmínek. Prvním ze zmíněných podmínek je, podobně jako u profese notáře, nesprávný úřední postup či nezákonné rozhodnutí. Dalším podmínkou, která musí existovat, aby odpovědnost státu nastala, je vznik samotné újmy. Poslední ze shora uvedených je opět kauzalita mezi nesprávným úředním postupem či nezákonným rozhodnutím a zmíněnou újmou.¹¹¹

Dle ust. § 4 odst. 1 ZOŠ se za výkon státní správy považuje výkon exekutorské profese v souladu s ust. § 28 až ust. § 73 EŘ, sepisování exekutorských zápisů dle ust. § 77 až § 86 EŘ a dále činnost, kterou exekutor vykonává na základě pověření soudu. V ust. § 4 odst. 2 ZOŠ je dále stanoveno, že činnost soudního exekutora nebo jeho zástupce, pokud výkon exekutorského úřadu zanikl a tímto zástupcem byl

¹⁰⁸ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 1. 2014, sp. zn. 25 Cdo 11/2013. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgrpw4427ge4di#>

¹⁰⁹ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2017. Str. 149

¹¹⁰ KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2017. Str. 149

¹¹¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 11. 2012, sp. zn. 28 Cdo 3106/2012. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgjpwxzrgm2dcmq#>

ustanoven exekutorský kandidát, při výkonu exekutorské činnosti, sepisování exekutorských zápisů a při činnostech, které jsou vykonávány z pověření soudu, se považují za úřední postup. Nesprávným úředním postupem může vedle řady jiných pochybení porušení povinnosti učinit určitý úkon či nevydání rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě, či nestanoví-li zákon tuto lhůtu, vydání rozhodnutí v lhůtě přiměřené.¹¹²

I když zákonodárce v ust. § 32 odst. 3 EŘ odkazuje pouze na ust. § 4 ZOŠ, není vyloučena možnost náhrady újmy, která byla způsobena nezákonným rozhodnutím exekutora, a to z důvodu, že rozhodnutí, jež exekutor vydává při provádění exekuce, jsou vydaná v rámci občanského soudního řízení a spadají dle ust. § 5 písm. A) ZOŠ do působnosti tohoto zákona. Jako příklad takového rozhodnutí můžeme jmenovat např. Exekuční příkaz vydaný dle § 47 EŘ či návrh na zastavení exekuce dle ust. § 55 EŘ. Dle ust. § 8 EŘ lze nárok na náhradu újmy způsobené nezákonným rozhodnutím uplatnit pouze v případě, pokud pravomocné rozhodnutí bylo pro nezákonnost zrušeno či změněno příslušným orgánem.¹¹³

Co se vzniklé újmy týče, musí se znovu jednat újmu takovou, která nastala v majetkové sféře poškozené osoby a kterou je možnou objektivně vyjádřit v penězích.¹¹⁴

Rovněž jako u notáře a odpovědnosti státu za jeho činnost je zde předpokladem vzniku této odpovědnosti existence příčinné souvislosti mezi nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupem a vzniklou újmou.¹¹⁵

5.6 Regresní náhrada

Pokud stát uhradil pojištěnému náhradu škody za způsobenou újmu dle ZOŠ, má proti exekutorovi za podmínek uvedených v ust. § 16 až ust. §18 ZOŠ nárok na regresní náhradu, avšak pouze za předpokladu, byla-li tato újma způsobena zaviněným porušením právní povinnosti exekutora, která je tedy založena na

¹¹²KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2017. Str. 151-152

¹¹³KASÍKOVÁ, M. a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2017. Str. 153

¹¹⁴ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právní profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. Str 66

¹¹⁵MATES, Pavel a Jakub SEVERA. *Odpovědnost státu za výkon veřejné moci*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. Str. 123

principu subjektivním, ačkoliv samotná odpovědnost státu za újmu je dle ust. ZOŠ odpovědností objektivní a absolutní, tedy bez možnosti liberace.¹¹⁶

5.7 Promlčení nároku

Na případy promlčení nároků na náhradu újmy, které se uplatňují vůči exekutorovi, se rovněž jako u notáře aplikuje obecná promlčecí lhůta upravená v ust. § 363 odst. 1 OZ. Jelikož se tyto dva instituty vzájemně překrývají, dovoluji si v této podkapitole odkázat na bod 4.7 své práce, a to co do institutu promlčení nároku na náhradu újmy, za kterou nese odpovědnost exekutor, tak rovněž co do institutu promlčení nároku na náhradu újmy, za kterou odpovídá stát dle ZOŠ.

5.8 Pojištění odpovědnost exekutora

Rovněž jako advokát či notář je exekutor povinen uzavřít pojištění odpovědnosti za škodu. Pojištění odpovědnosti za škodu upravuje EŘ v ust. § 11 odst. 2 EŘ. Dle tohoto ustanovení je exekutor povinen s pojišťovnou uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla v souvislosti s výkonem jeho činnosti vzniknout. Skutečnost, že je pojištěn, je povinen prokázat Exekutorské komoře České republiky stejnopisem či ověřenou kopií, a to nejpozději do 30 dnů po svém jmenování do exekutorského stavu. Pokud exekutor do stanovené lhůty nedoloží exekutorské Komoře, že smlouvu s pojišťovnou uzavřel, může Komora v souladu s ust. § 15 odst. 2 písm. b) EŘ podat ministrovi spravedlnosti návrh na jeho odvolání. Stejně Komora postupuje v případě, kdy exekutorovi zanikne pojištění, a ten si ho do 30 dnů neobnoví. Pojištění exekutora proti škodě, jež by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem exekuční činnosti, musí trvat po celou dobu exekutorského úřadu. Obdobně je exekutor také povinen Komoře doložit smlouvu o pojištění odpovědnosti exekutora za náhradu škody způsobenou výkonem činnosti svých zaměstnanců, kteří tuto činnost vykonávali na základě EŘ a jsou v poměru k exekutorovi pracovněprávním.¹¹⁷

Vyhláškou č. 330/2001 Sb., Ministerstva spravedlnosti o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem je v ust. § 25

¹¹⁶KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2007. Str. 154

¹¹⁷KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2007. Str. 28

této vyhlášky dána exekutorům možnost využít toho, že Exekutorská komora České republiky může smlouvu o pojištění odpovědnosti exekutorovi sjednat.¹¹⁸

Podobně jako u notáře není zákonodárcem stanoven minimální limit pojistného plnění. Dokonce ani v samotném EŘ není nikde uvedeno, že by výši pojistného plnění měla stanovit Exekutorská komora České republiky. Zůstává tedy na uvážení jednotlivých exekutorů, jakou výši si pro své profesní pojištění zvolí, nicméně při stanovení výše tohoto plnění by exekutoři měli vždy přihlídnout k okolnosti, jaké možná újma by mohla v souvislosti s jejich činností vzniknout a dle tohoto kritéria pak zohlednit výši jejich plnění.¹¹⁹

Profesi soudního exekutora jakožto svobodné povolání bychom ve Spolkové republice Německo hledali jen obtížně. Soudní exekutoři (*Gerichtsvollzieher*) jsou totiž soudními úředníky (*Beamten der Justiz*), kteří jsou ve služebním poměru k jednotlivým spolkovým zemím. Německo je tak jedinou evropskou zemí, kde jsou úřední osoby se zákonnou pravomocí vymáhat dluhy státními zaměstnanci.¹²⁰ Vzhledem k tomu, že v Německu tedy nefungují soudní exekutoři, nelze ani předpokládat, že by německá právní úprava upravovala institut profesní odpovědnosti, protože za škodu, kterou tyto úřední osoby způsobí, nese odpovědnost stát či orgán, který je za jeho činnost odpovědný, a to v souladu s čl. 34 Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland.¹²¹

5.9 De lege ferenda

U profese exekutora se téměř ztotožňují s přístupem *de lege lata*. *De lege ferenda* by rovněž jako u notářů bylo žádoucí stanovit minimální limit pojištění odpovědnosti exekutora za újmu. Bohužel zde není možné najít v německé právní úpravě oporu, jelikož jak jsem již výše uvedla, vymáhání dluhů provádějí státní zaměstnanci a profese exekutora tak v Německu existuje v zcela jiné podobě. Naprosto nezbytným tak shledávám stanovení minimální výše pojištění, aby

¹¹⁸Vyhláška č. 330/2001 Sb., Ministerstva spravedlnosti o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem, § 25. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgayv6mztgaxggyjyfuya#>

¹¹⁹ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právní profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Beckova edice právní instituty. Str. 69

¹²⁰V Německu exekutory nemají, tamní soudy ročně zahájí více než 6 milionů výkonů rozhodnutí (18.11.2013). *EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY*[online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1403-v-nemecku-exekutory-nemaji-tamni-soudy-rocne-zahaji-vice-nez-6-milionu-vykonu-rozhodnuti-18-11-2013?w=>

¹²¹Grundgesetz: II. Der Bund und die Länder (Art. 20 - 37), Art. 34. *Dejure.org* [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://dejure.org/gesetze/GG/34.html>

nezůstávala pouze na uvážení exekutorů, jak zákonnou povinnost pojištění splní. Rovněž jako u notáře či advokáta se také kloním k zakotvení povinnosti exekutora zveřejňovat základní údaje o svém profesním pojištění a poskytovat Notářské komoře České republiky informace o vzniku, změně či zániku pojištění.

6 Odpovědnost za újmu způsobenou při výkonu soudnictví

6.1 Povolání soudce

Význam postavení soudce se dá odvodit již ze samotného faktu, že postavení této profese není upraveno pouze zákonem č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (dále jen „ZSS“), ale především také úpravou tohoto povolání v samotné Ústavě České republiky, jejíž ustanovení směřují především k zabezpečení nestrannosti a nezávislosti soudů. Předpokladem pro výkon či ustanovení soudcem je jako v předchozích případech dosažení vysokoškolského vzdělání získané na vysoké škole v České republice z magisterského studijního programu obor právo a právní věda a složení odborné justiční zkoušky na Ministerstvu spravedlnosti České republiky. Soudcem může být ustanoven pouze občan České republiky, jehož morální kredit a zkušenosti s profesí soudce zaručují, že bude svou funkci řádně zastávat. Musí se jednat o osobu plně svéprávnou a bezúhonnou, která v den ustanovení dosáhla věku nejméně 30 let. Jedná se o funkci veřejnou, která je neslučitelná s některými dalšími funkcemi či činnostmi a která je vykonávána zaměstnaneckém vztahu ke státu.¹²²

Soudce je jmenován prezidentem republiky, přičemž je při tomto jmenování nezbytná kontrasignace předsedy vlády nebo jím pověřeného člena, a to v souladu s čl. 63 odst. 3 Ústavy. Soudce je dále povinen složit slib do rukou prezidenta republiky. Odmítnutí či složení slibu s výhradou zakládá fikci nejmenování soudce. Ministr spravedlnosti po složení slibu soudce přidělí tohoto s jeho souhlasem k výkonu funkce k určitému okresnímu soudu. Na základě předchozího souhlasu soudce může ministr spravedlnosti výjimečně přidělit soudce i k výkonu funkce ke krajskému, vrchnímu či dokonce k Nejvyššímu soudu České republiky. Podmínkou tohoto přidělení je, že soudce musí vykonávat k tomuto dni právníčnou činnost nejméně po dobu osmi let, pokud chce být přidělen k soudu krajskému nebo vrchnímu a v případě soudu nejvyššího je tato doba výkonu právníčké činnosti stanovena na minimálně deset let. Dalším předpokladem je pak jistá záruka, že tuto funkci bude u příslušného soudu vykonávat řádně.¹²³

Důvody zániku funkce soudce jsou taxativně vymezeny v ust. § 94 a ust. § 95 ZSS. Mezi tyto důvody se dle ust. § 94 ZSS řadí dosažení věku 70 let, nabytí právní

¹²²ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. Str. 76

¹²³ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. Str. 76

moci rozhodnutí, ve kterém je v souladu s ust. § 91 téhož zákona zjištěno, že je soudce nezpůsobilý vykonávat svou funkci, nabytí právní moci rozhodnutí, kterým byl soudce odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně nebo odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody pro trestný čin spáchaný z nedbalosti, nabytí právní moci rozhodnutí, kterým mu bylo uloženo kárné opatření odvolání z funkce soudce v souladu s ust. § 88 odst. 1 písm. d) ZSS či byl omezen ve své svéprávnosti. Dalším důvodem je také ztráta státního občanství, smrt nebo nabytí právní moci rozhodnutí, kterým byl prohlášen za mrtvého. V ust. § 95 ZSS je upravena situace, kdy se soudce rozhodne své funkce vzdát. Oznámení o vzdání se funkce musí soudce adresovat prezidentu republiky, přičemž jeho funkce zaniká uplynutím 3 kalendářních měsíců následujících po měsíci, kdy toto oznámení bylo prezidentu doručeno. Stejnopis oznámení o vzdání se funkce je soudce také povinen neprodleně doručit předsedovi příslušného soudu.¹²⁴

6.2 Povinnosti justice

Stejně tak jako u ostatních právních profesí je pak zejména soudce povinen dodržovat povinnosti, které mu vyplývají nejen z příslušného zákona, který upravuje organizaci soudů v České republice, postavení soudce, přisedícího či justičního čekatele, ale také například z Ústavy České republiky. Dle č. 82 musí být soudce při výkonu své funkce zcela nezávislý. Dle úpravy ZSS je soudce dále povinen vykonávat svou funkci svědomitě a dle ust. § 80 odst. 1 je také dále povinen zdržet se všeho, co by mohlo ohrozit či narušit důstojnost soudcovského stavu anebo by toto jednání mohlo narušit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování příslušníků tohoto stavu. V souladu s ust. § 80 odst. 2 je soudce povinen v zájmu nezávislosti a nestrannosti výkonu funkce soudce prosazovat a obhajovat nezávislost justice a její dobrou pověst, chovat se při výkonu své funkce tak, aby nesnižoval důvěru v soudnictví, a dále je povinen odmítnout jakýkoliv zásah, nátlak, vliv přání nebo žádost, kterými by mohlo dojít k ohrožení nezávislosti justice. Při výkonu své funkce se nesmí nechat ovlivňovat zájmy politických stran, veřejným míněním ani sdělovacími prostředky, jelikož jednání pod vlivem uvedených by narušilo nezávislost soudce. Dále dle ust. 80 odst. 2 ZSS musí vystupovat zcela nezaujatě ke stranám řízení i jiným účastníkům a zejména bez jakýchkoliv ekonomických,

¹²⁴Zákon č. 6/2002 Sb.: o soudech, soudcích, přisedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích). Beck-online [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mrqgazf6nrngmzq#>

sociálních či jiných předsudků. Musí dbát na to, aby nestrannost jeho funkce nebyla důvodně zpochybňována. Dle ust. § 80 odst. 3 ZSS je mu zákonem uložena povinnost vykonávat svou funkci řádně a při své rozhodovací činnosti poskytovat prostor účastníkům řízení a dalším osobám možnost uplatnit svá práva a v případě, že soudce při řízení vydá rozhodnutí, řádně jej odůvodnit. Zákon ZSS dále zmiňuje povinnost nenarušovat důvěru v nezávislé a nestranné rozhodování soudu a svým chováním v osobním životě nenarušovat důstojnost soudcovské funkce.¹²⁵

Rovněž jako v ZSS je v Čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a rovněž v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod kladen na soudce požadavek, aby byli nestranní nejen z hlediska osobního přesvědčení při rozhodování věci (tzv. subjektivní hledisko), nýbrž i z hlediska toho, aby osoba soudce nabízela dostatečné záruky vyloučení všech důvodných pochybností v tomto směru (objektivní hledisko) jak uvádí Nález pléna Ústavního soudu ze dne 08.07.2008, sp. zn. Pl. ÚS 13/06-2.¹²⁶

6.3 Současná právní úprava odpovědnosti za újmu způsobenou nezákonným rozhodnutím či nesprávným úředním postupem

Dle podmínek stanovených v zákoně č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem odpovídá za škodu vzniklou poškozenému dle tohoto zákona stát. Na tento zákon také odkazuje klíčové ustanovení § 78 ZSS. Jedná se o odpovědnost absolutní, tedy neexistuje zde možnost liberace. Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2120/2000, ze dne 22.08.2002 dovedl, že pojmem „nesprávný úřední postup“ se dle odborné literatury i ustálené judikatury rozumí takový úřední postup, který buďto porušil normu či určitý daný pořádek postupu, přičemž nesprávným postupem lze i rozumět nečinnost příslušného orgánu, který měl jednat či rozhodnout, případně učinit nějaké jiné opatření¹²⁷, přičemž toto pojetí pojmu nesprávný úřední postup potvrdil i Nejvyšší soud České republiky ve svém rozsudku ze dne 15.06.2016, sp. zn. 30 Cdo 3598/2014. Pokud zákon nestanoví lhůtu pro vydání rozhodnutí či provedení úkonu, za nesprávný úřední postup se považuje rovněž porušení

¹²⁵ *Povinnosti justice. Human Rights Defense z.s. NGO: Nevládní nezisková organizace* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.hrd-ngo.com/zakonne-povinnosti-soudcu/>

¹²⁶ ŠÍŠKEOVÁ, Sylva. *Přehled judikatury ve věcech soudů a soudců*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. Judikatura (Wolters Kluwer ČR). Str.366

¹²⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu sp.zn. 25 Cdo 2120/2000, ze dne 22.8.2002. Beck-online [online]. [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembqgnpxg4s7gzpxgxzrheya#>

povinnosti vydat rozhodnutí či učinit úkon v přiměřené lhůtě. Možnost dovolávat se náhrady újmy způsobené nezákonným rozhodnutím je podmíněna zrušením nebo změnou tohoto rozhodnutí příslušným orgánem. Poškozený musí tedy využít možnosti podání určitého opravného prostředku dle zvláštního předpisu. Mimo náhrady nákladů řízení, které byly vynaloženy na zrušení či změnu vydaného rozhodnutí nebo na nápravu nesprávného úředního postupu, lze za náhradu újmy též považovat náhradu hotových výdajů advokáta a jeho odměnu za zastupování poškozeného a dále i přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu, a to dle ust. § 31a ZOŠ.¹²⁸

Dle ust. § 6 odst. 1 zákona o odpovědnosti za škodu při výkonu veřejné moci zastupují v řízení o náhradě újmy stát ministerstva a jiné správní orgány. Úřadem, který jedná za stát dle ust. § 6 odst. 2 písm. a) tohoto zákona, je Ministerstvo spravedlnosti České republiky v případech, kdy došlo k újmě v občanském soudním či trestním řízení, a dále v případech, kdy bylo soudem ve správním soudnictví vydáno takové rozhodnutí, které můžeme označit za nezákonné a jímž soud rozhodl o žalobě proti rozhodnutí územního celku v samostatné působnosti a v případech, kdy újma byla způsobena notářem či soudním exekutorem. Obecným znakem náhrady škody, jak již bylo několikrát zmíněno, je protiprávní jednání, vznik škody a kauzální nexus mezi těmito dvěma uvedenými. Důkazní břemeno leží pouze na poškozeném. Poškozený je povinen obrátit se nejdříve na příslušný orgán, tedy ministerstvo spravedlnosti, s žádostí o náhradu újmy. Jak již judikoval Nejvyšší soud ve svém rozsudku ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 25 Cdo 2328/2004, dle ust. § 15 odst. 2 ZOŠ, neuspokojí-li ústřední orgán poškozeného do šesti měsíců ode dne podání žádosti, může se poškozený obrátit s žádostí o přiznání nároku nebo jeho ne zcela uspokojené části na soud. Je zde tedy stanovena šestiměsíční lhůta, která se počítá od uplatnění nároku poškozeným, v níž je orgán, na nějž se poškozený obrátil, povinen rozhodnout, zda poškozenému náhradu za újmu poskytnou, či nikoliv.¹²⁹

Pokud stát nahradí poškozenému škodu, která mu vznikla v souvislosti s nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem, na nichž participoval soudce, nebo poskytl-li ze stejného důvodu zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu, může po tomto soudci požadovat regresní úhradu pouze tehdy, pokud vina soudce byla prokázána v kárném nebo trestním řízení. Povinnost platit

¹²⁸ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. Str. 77

¹²⁹SERBUS, Lukáš. *Odpovědnost státu za škodu při výkonu veřejné moci*. In: Epravo.cz [online]. 2014 [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-statu-za-skodu-pri-vykonu-verejne-moci-95065.html>

regresní úhradu vznikne soudci pouze tehdy, byla-li škoda vzniknuvší poškozenému způsobena zaviněným porušením jeho právní povinnosti. Tato povinnost regresní úhrady se řídí předpisy pracovněprávními.¹³⁰

6.4 Všeobecné předpoklady pro vznik odpovědnosti státu za škodu

Stát zodpovídá, jak již napovídá název zákona, nejen za újmu, která vznikne v souvislosti s vydáním nezákonného rozhodnutí, ale také za újmu způsobenou nesprávným úředním postupem. Odpovědnost státu nastupuje v případě splnění tří předpokladů současně.

Prvním předpokladem pro vznik odpovědnosti jedná se o nezákonné rozhodnutí či o nesprávný úřední postup. Obecně vzato rozhodnutí můžeme definovat jako akt aplikace práva, kterým oprávněný orgán rozhoduje o oprávněních a povinnostech individuálních subjektů a který byl příslušným orgánem vydán v rámci procesního řízení, předvídaného v Právním řádě České republiky. Relevantní pro posouzení odpovědnosti je především to, zda šlo o rozhodnutí, v důsledku jehož vydání byla účastníkům řízení či osobám opominutým způsobena újma a zda toto rozhodnutí bylo později změněno jakožto nezákonné či dokonce zrušeno. Zda je rozhodnutí meritorní, či ne, se v otázce odpovědnosti tedy zkoumat nemusí. Nezbytným předpokladem pro přiznání nároku na náhradu újmy je, aby poškozený uplatnil veškeré zákonem dostupné opravné prostředky, prostřednictvím nichž by se mohl domoci ochrany svých práv.¹³¹ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) k termínu nesprávný úřední postup uvádí: „*Nesprávný úřední postup není v návrhu blíže charakterizován, protože výstižnou definici nelze pro jeho mnohotvárnost podat. Pod nesprávným úředním postupem bude třeba rozumět činnost příslušných orgánů i jejich nečinnost. Nedodrží-li orgán, jež je ze zákona povinen ve věci rozhodovat, lhůty stanovené zákonem (např. správním řádem) pro rozhodování, lhůty k doručení písemného vyhotovení rozhodnutí (stanovené občanským soudním řádem) nebo poruší-li obecná ustanovení procesních předpisů, která zakotvují povinnost vyřizovat věci, které jsou*

¹³⁰ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. Str. 79

¹³¹ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 90

*předmětem řízení, včas a bez zbytečných odkladů, půjde o nesprávný úřední postup.*¹³²

6.5 Promlčení nároku

Co se otázky promlčení otázky nároku týče, jak jsem již zmínila, je tato problematika zakotvena režimem speciálním v ZOŠ. Nárok na náhradu škody se promlčuje po uplynutí tří let ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o vzniku újmy a rovněž o okolnosti, kdo za tuto újmu odpovídá, avšak nejpozději za deset let ode dne, kdy poškozenému bylo doručeno či oznámeno nezákonné rozhodnutí, kterým byla způsobena jeho újma, to vše v souladu s ust. § 32 ZOŠ. Jelikož je v určitých případech nezbytným předpokladem pro uplatnění práva poškozeného na náhradu újmy zrušení rozhodnutí, subjektivní lhůta začíná běžet okamžikem doručení či oznámení o zrušení rozhodnutí. Dle ZOŠ se rovněž nahrazuje vzniklá nemajetková újma, jejíž promlčecí lhůta se od promlčecí lhůty na náhradu škody liší. Opět zákon upravuje jak promlčecí lhůtu subjektivní, tak objektivní. Subjektivní lhůta je kratší, a nárok na náhradu nemajetkové újmy se promlčí za 6 měsíců ode dne, kdy se poškozený dozvěděl o vzniklé nemajetkové újmě. Nárok na náhradu nemajetkové újmy se též promlčí nejpozději do deseti let ode dne, kdy nastala právní skutečnost, se kterou je vznik nemajetkové újmy spojen. Nemajetkové újmě, která poškozenému vznikla v důsledku nesprávného úředního postupu spočívajícího v průtazích v řízení, neskončí promlčecí lhůta dříve než za 6 měsíců od skončení řízení, v němž k tomuto nesprávnému úřednímu postupu došlo.¹³³

6.6 Pojištění odpovědnosti

Otázka pojištění odpovědnosti za újmu je v tomto případě zcela jednoznačně irelevantní, jelikož za újmu, která vznikne v souvislosti s pochybením soudce při výkonu jeho funkce, odpovídá stát. Nikde však není dáno omezení, které by soudcům bránilo se nechat dobrovolně profesně pojistit. Toto dobrovolně zvolené pojištění by však nemělo žádný vztah k poškozenému, který by byl odškodněn i nadále ze strany

¹³²Důvodová zpráva k zákonu č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), č. 82/1998 Dz. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=oz5f6mjzhe4f6obs15shu#>

¹³³ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 95

státu. Uvedená pojistka by tak soudce chránila pouze proti případným negativním důsledkům spojeným s pochybením při výkonu jeho činnosti.¹³⁴

¹³⁴ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 95

7 Odpovědnost za újmu způsobenou státními zastupitelstvími

7.1 Státní zastupitelství

Státní zastupitelství můžeme definovat jako soustavu úřadů státu, která je zřízena za účelem zastupování státu při ochraně veřejného zájmu ve věcech, jež tak výslovně stanoví zákon. Obecně je postavení státního zástupce v českém právním řádu upraveno zákonem č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství (dále jen „ZSZ“). Působnosti státního zastupitelství upravuje ust. § 4 ZSZ, který stanoví, že: „*státní zastupitelství v rozsahu, za podmínek a způsobem stanoveným zákonem dle odst. 1 písm. a) je orgánem veřejné žaloby v trestním řízení a plní další úkoly vyplývající z trestního řádu, dle písm. b) vykonává dozor nad dodržováním právních předpisů v místech, kde se vykonává vazba, trest odnětí svobody, ochranné léčení, zabezpečovací detence, ochranná nebo ústavní výchova, a v jiných místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda, dle písm. c) působí v jiném než trestním řízení a dle písm. d) vykonává další úkoly, stanoví-li tak zvláštní zákon.*“¹³⁵ Dle odst. 2 tohoto ustanovení se státní zastupitelství v souladu zákonem podílí na prevenci kriminality a poskytování pomoci obětem trestných činů.¹³⁶

Ustanovování státních zástupců a jejich pracovní poměr je upraven v části šesté ZSZ. Státní zástupce je stejně tak jako soudce v pracovním poměru ve vztahu ke státu, nejedná se tedy o profesi svobodnou. Obdobně jako u výše uvedených profesí zákonná ustanovení předpisu ZSZ vyjmenovávají, jaké předpoklady musí osoba, jež se o práci státního zástupce uchází, musí splňovat. Taxativní výčet těchto požadavků nalezneme v ust. § 17 ZSZ, přičemž tyto se nikterak významně neliší od požadavků, které jsou kladeny na uchazeče o funkci soudce. Osoba, která se stane státním zástupcem, musí být v první řadě občanem České republiky, dále musí být způsobilá k právním úkonům. Po rekodifikaci práva soukromého je na místě hovořit však především o svéprávnosti osoby. Uchazeč o tuto profesi musí být bezúhonný,

¹³⁵Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, § 4. Beck-online [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezv6mrygmwtenq#>

¹³⁶Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, § 4. Beck-online [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezv6mrygmwtenq#>

což ve smyslu odst. 4 ust. § 17 ZSZ nesplňuje osoba, která byla pravomocně odsouzena za trestný čin, jestliže se na ni dle zvláštního právního předpisu či rozhodnutí prezidenta republiky nehledí, jako by odsouzena nebyla. Další podmínkou je dosažení věku 25 let. Ve shodě s názorem JUDr. Šustové se domnívám, že tato věková hranice je nastavena poněkud nízko, a to s ohledem na společenskou odpovědnost, kterou státní zástupci při výkonu své profese nesou, ale také vzhledem k tomu, že osoba, která toto nelehké povolání bude vykonávat, by, dle mého právního názoru, měla mít bohaté životní i profesní zkušenosti, neboť právě ty jsou zárukou řádného a odpovědného výkonu jí svěřených pravomocí. Vzhledem k tomu, že uchazeč o povolání státního zástupce však nejméně po dobu tří let musí pracovat na pozici tzv. právního čekatele, lze s pravděpodobností blížící se jistotě odhadovat, že se v naší zemi s pětadvacitiletým státním zástupcem nemůžeme setkat. Další z taxativně vypočtených podmínek je ukončené vysokoškolské vzdělání studiem magisterského studijního programu v oblasti práva na vysoké škole v České republice či v zahraničí. Zákon dále po uchazeči vyžaduje úspěšné složení závěrečné zkoušky. Závěrečná zkouška dle tohoto zákona může být v souladu s ust. § 17 odst. 2 ZSZ nahrazena např. odbornou justiční zkouškou či zkouškou advokátní. Tato osoba dále musí se svým jmenováním do funkce státního zástupce a s přidělením k určitému státnímu zastupitelství souhlasit a její morální vlastnosti musejí dávat záruku, že bude funkci státního zástupce řádně zastávat.¹³⁷

Státního zástupce jmenuje na návrh nejvyššího státního zástupce ministr spravedlnosti, do jehož rukou státní zástupce po svém jmenování skládá slib. Samotná funkce státního zástupce vzniká již samotným jmenováním. Obdobně jako u soudce se pracovní poměr státního zástupce řídí zákoníkem práce, pokud zákon nestanoví jinak.¹³⁸

Obdobně jako u všech ostatních právnických profesí jsou zákonem taxativně vyjmenovány případy, které vedou k zániku funkce státního zástupce. Ust. § 21 odst. 1 písm. a) ZSZ stanoví, že funkce státního zástupce zaniká dnem, ve kterém měl státní zástupce složit slib, pokud tento slib odepřel složit či jej složil s výhradami. Dalším důvodem je ztráta státního občanství, dovršení 70 let státního zástupce, úmrtí nebo den, kdy nabyde právní moci rozhodnutí o jeho prohlášení za mrtvého. Funkce

¹³⁷ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právní profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 107

¹³⁸Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, § 18. Beck-online [online]. [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzhezv6mrygmwtenq#>

státního zástupce také zaniká v den, ve kterém po svém jmenování státní zástupce dodatečně odvolal souhlas s prvním přidělením, pokud ho již nelze přidělit k zastupitelství jinému. Poslední z těchto důvodů pro zánik funkce je neslučitelnost funkce jiné s funkcí státního zástupce. V odst. 2 téhož ustanovení je dále stanoveno, že funkce státního zástupce dále zaniká dnem právní moci rozhodnutí, kterým byl státní zástupce omezen ve své svéprávnosti nebo mu jím bylo uloženo kárné opatření odvolání z funkce aj. Státní zástupce se rovněž funkce může vzdát. Je povinen toto oznámení o vzdání se své funkce v písemné formě doručit ministru spravedlnosti, po tomto oznámení zaniká funkce uplynutím 2 měsíců následujících po měsíci, v němž toho oznámení ministru doručí.¹³⁹

7.2 Odpovědnost státního zástupce za újmu a stávající právní úprava

Institut odpovědnosti státního zástupce za újmu se svým charakterem velice blíží odpovědnosti soudců, jak ostatně dokládá i důvodová zpráva k návrhu zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.¹⁴⁰ Stejně jako u profese soudce odpovídá za újmu vzniklou při výkonu profese státního zástupce stát, který po státním zástupci může požadovat regresní úhradu v případě, že jejich vina za vzniklou újmu byla zjištěna kárném či trestním řízení. Oproti soudci však státní zástupce není při výkonu své profese zcela nezávislý. Obdobně jako soudce vykonává státní zástupce svou profesi v pracovním poměru ke státu a svou prací se podílí na výkonu veřejné moci. Tato skutečnost zásadně předurčuje, jak bude řešena případná újma, kterou při výkonu své funkce způsobí. Dle ust. § 23 ZSZ státní zástupce výkonem své funkce zajišťuje působnost státního zastupitelství a úkony, které při výkonu této funkce provádí, lze považovat za úkony státního zastupitelství. Odst. 2 tohoto ustanovení pak odkazuje na zvláštní právní předpis, dle kterého se řídí odpovědnost za škodu způsobenou nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem státního zastupitelství. Ustanovením zmiňovaným zvláštním právním předpisem je zákon č. 82/1998 Sb., zákon o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) a odpovědnost za

¹³⁹FENYK, Jaroslav. *Vademecum státního zástupce*. Praha: ASPI, 2003. Str. 67-68

¹⁴⁰Důvodová zpráva k zákonu č. 283/1993 Sb. o státním zastupitelství, č. 283/1993 Dz. *Beck-online* [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=oz5f6mjzhezv6mrygnpwi6q#>

újmu, je tedy upravena totožně s případem odpovědnosti soudce za jím způsobenou újmu.¹⁴¹

Ačkoliv se u případů odpovědnosti za škodu či obecně újmu způsobenou při výkonu funkce státního zastupitelství postupuje obdobně jako v případech odpovědnosti za škodu způsobenou nesprávným soudním rozhodnutím, je třeba si uvědomit, že mezi výkonem profese státního zástupce a soudce existují zásadní rozdíly. Ačkoliv je zákonem státnímu zástupci stanovena povinnost vykonávat svou funkci nestranně, je, na rozdíl od soudce, podřízen vedoucímu a nejbližší nadřízenému státnímu zástupci, dle jejichž pokynu je povinen postupovat a kterým za svou činnost rovněž odpovídá. Pokyny shora uvedených zástupců není povinen uposlechnout pouze v situaci, kdy jejich pokyn v určité věci je v rozporu se zákonem či jiným právním předpisem. Tato okolnosti může mimo jiné zcela podstatně ovlivnit řešení problematiky odpovědnosti ve vztahu k jednotlivým zástupcům, a to především pokud se jedná o kárné řízení.¹⁴²

¹⁴¹ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 109

¹⁴²ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. Str. 110

8 Závěr

Cílem této práce bylo pokusit se nastínit a shrnout problematiku odpovědnosti za újmu způsobenou při výkonu právnických profesí, a to především co se jejího zakotvení v právním řádu České republiky týče.

Na závěr je možné shrnout, že základním rysem odpovědností za újmu způsobenou při výkonu právnických profesí je skutečnost, že zcela bezvýjimečně se jedná o odpovědnost objektivní s možností exonerace za předpokladu, že dotyčný právník prokáže, že vzniklé újmě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které po něm lze vyžadovat. U notářů a exekutorů však dochází k prolínání individuální objektivní odpovědnosti a odpovědnosti státu. Obě profese jsou totiž při některých svých činnostech pověřeny výkonem veřejné moci a při pochybení, které vznikne v důsledku výkonu této činnosti, odpovídá stát jakožto subjekt, který je výkonem této veřejné moci pověřil. Pokud notář či soudní exekutor tedy způsobí škodu při výkonu státní správy, která mu byla státem svěřena, odpovídá za vzniklou újmu pouze stát. Objektivní charakter odpovědnosti za újmu se však vůbec neuplatní u soudců či státních zástupců. V souvislosti s těmito povoláními nelze rovněž hovořit o jejich individuální odpovědnosti za újmu, když dle zvláštního právního předpisu za újmu způsobenou v souvislosti s jejich činností nese odpovědnost stát. Pokud stát nahradí škodu či poskytne-li zadostiučinění za újmu, ke které dojde při výkonu těchto profesí, může po státním zástupci či soudci požadovat regresní úhradu pouze tehdy, pokud byla vina soudce nebo státního zástupce zjištěna v kárném nebo trestním řízení.

Shodným atributem je rovněž konstrukce základních předpokladů pro vznik odpovědnosti za újmu jednotlivých právnických profesí. Kumulativně musí být naplněny její předpoklady, jimiž je protiprávní jednání, tedy porušení určité právní povinnosti, vydání nezákonného rozhodnutí či nesprávný úřední postup, vznik újmy a příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním zástupce právníkové profese a vznikem újmy. Dalším společným znakem je též fakt, že důkazní břemeno nese též bezvýjimečně poškozený.

Co se týče předpokladů pro výkon zmiňovaných právnických profesí, jsou vyjma profese patentového zástupce a daňového poradce téměř totožné. Zásadním předpokladem, kterým se v práci zabývám, je pojištění odpovědnosti. Shodně

všechny uvedené profese, které nejsou v pracovním poměru ke státu, mají zákonem stanovenou povinnost být pojištěny pro případ své odpovědnosti za újmu, ale pouze v případě profese advokáta a patentového zástupce je zákonem stanoven minimální rozsah tohoto pojištění. Jakožto přínosné tedy vnímám zakotvení této minimální výše pojistného a rovněž za prospěšné považuji povinnost, která vyplývá pro některé právnické profese z právního řádu Spolkové republiky Německo a nutí příslušníky daných profesí zveřejňovat základní údaje o svém pojištění.

Na rozdíl od patentových zástupců a daňových poradců odpovídají shodně ostatní uvedené profese od účinnosti občanského zákoníku, tj. 01.01.2014, nejen za újmu majetkovou, ale rovněž za újmu nemajetkovou.

Závěrem lze tedy konstatovat, že právní úprava problematiky odpovědnosti za újmu způsobenou při výkonu právnických profesí je sice rozmanitá, nicméně vcelku ustálená a její výklad v praxi nepřináší téměř žádné zásadní komplikace.

9 Summary

In English

The object of this dissertation is to get acquainted with the issue of the institute of holding liability for damage caused in practice of legal professions and its legislation in Czech legal order and coping of Czech judiciary system with this issue in practice. The legal professions, for which the holding liability for damage is scrutinized in this thesis, are represented by professions of attorney, notary, distrainer, judge, public prosecutor, as well as by profession of patent lawyer or tax advisor.

The thesis is structured into seven chapters of which the first chapter deals with basic terms inherently related with the issue of holding liability for damage in practice of legal professions. Following three chapters, essential for this thesis, deal with holding liability of attorney, notary and distrainer as representatives of (freelance) legal professions. In the chapters, which are related with the presented professions, the author deals not only with the issue of holding liability of representatives of individual legal professions for damage but also with the precise profession, with prerequisites, necessary for practice of this profession, stated by law, and furthermore, with termination of this profession or obligations to be obeyed in practice of this profession.

Within the further chapters, it is dealt with general prerequisites for commencement of holding liability, with the period of limitation for a claim to compensation for damage, liability insurance, and, finally, with, regarding the above mentioned, there are stated considerations *de lege ferenda*, in which case, their processing seeks for inspiration in German legal order. In the last two chapters, the author pays attention to the issue of holding liability for damage caused in practice of judiciary and for damage caused by Public Prosecutor's Office.

In Czech

Cílem této diplomové práce je seznámit se s tím, jak je problematika institutu odpovědnosti za újmu způsobenou právníckými povoláními upravena v českém právním řádu a jak se s touto problematikou v praxi vypořádává justice České republiky. Právnícké profese, u nichž je odpovědnost za újmu zkoumána, jsou v této

práci zastoupeny profesemi advokáta, notáře, exekutora, soudce, státního zástupce a rovněž profesí patentového zástupce či daňového poradce.

Práce je strukturovaná celkem do sedmi kapitol, z nichž kapitola první se zabývá základními pojmy, které jsou s problematikou odpovědnosti za újmu při výkonu právnických profesí neodmyslitelně spjaty. Následující tři kapitoly, které jsou pro autorčinu práci stěžejní, se zabývají odpovědností advokáta, notáře a exekutora jakožto zástupců svobodných právnických povolání. V kapitolách, které se k uvedeným profesím vztahují, se autorka v práci zabývá nejen problematikou odpovědnosti příslušníků jednotlivých právnických profesí za újmu, ale rovněž samotnými příslušnými právními profesemi, dále předpoklady stanovenými zákonem, které osoby musí splnit, aby profese mohly vykonávat, zánikem těchto profesí či povinnostmi, kterých musí osoby dbát při výkonu svého povolání. Dále v rámci těchto kapitol pojednává o všeobecných předpokladech pro vznik odpovědnosti, o promlčení nároku na náhradu újmy, pojištění odpovědnosti a závěrem vzhledem k výše uvedenému zmiňuje úvahy *de lege ferenda*, při jejichž zpracování hledá inspiraci v německém právním řádu. V posledních dvou kapitolách autorka diplomové práce svoji pozornost zaměřuje na odpovědnost za újmu způsobenou při výkonu soudnictví a za újmu způsobenou státními zastupitelstvími.

Seznam použitých pramenů

Učebnice, monografie a jiné knižní zdroje

NEDBÁLEK, Karel. *Újma, škoda v ČR a SR: praktický nástin výpočtu: monografie*. Slušovice: Monument, 2017. 153 s. ISBN 978-80-8814311-6.

NOVOTNÝ, Petr; KOUKAL, Pavel; ZAHOŘOVÁ, Eva. *Nový občanský zákoník*. Praha: Grada, 2014. 144 s. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-5165-8.

ŠUSTOVÁ, Jana. *Odpovědnost za škodu způsobenou při výkonu právnické profese*. Praha: C. H. Beck, 2016. 160 s. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-469-8.

ŠIŠKEOVÁ, Sylva. *Přehled judikatury ve věcech soudů a soudců*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013. 476 str. Judikatura (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-020-2.

ŠVESTKA, Jan; DVOŘÁK, Jan; FIALA, Josef. *Občanský zákoník: komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. 1516 s. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-630-3.

FIALA, Josef; KINDL, Milan a kol. *Občanské právo hmotné: [právní stav k 01.01.2002]*. 3. opr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2002. 436 s. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. ISBN 80-7239-111-9.

HENDRYCH, Dušan. *Právnický slovník*. 2. rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2003. 1320 s. Beckovy odborné slovníky. ISBN 80-7179-740-5.

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka et al. *Civilní právo procesní*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015. 580 s. ISBN 978-80-7380-571-5.

POTMĚŠILOVÁ, Jindra. *Daňové poradenství a daňoví poradci: zákon o daňovém poradenství a komoře daňových poradců ČR (s komentářem)*. Praha: Prospektrum, 1993. 61 s. ISBN 80-85431-65-3.

SCHELLE, Karel; SCHELLEOVÁ, Ilona. *Právní služba: advokacie, notářství, patentoví zástupci, daňoví poradci, soukromí soudní exekutoři*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 89 s. ISBN 80-86432-51-3.

TICHÝ, Luboš, ed. *Odpovědnost advokáta za škodu*. V Praze: C. H. Beck, 2013. Beckova edice právní instituty. 212 s. ISBN 9788071793458.

BÍLEK, Petr, DRÁPAL, Ljubomír, JINDŘICH, Miloslav, WAWERKA, Karel, RYŠÁNEK, Zdeněk, DYTRYCH, Jan, PROCHÁZKA, Svatopluk, FIALA, Roman. *Notářský řád a řízení o dědictví: komentář*. 4. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010. Beckova edice komentované zákony. 1120 s. ISBN 978-80-7400-181-9.

LAVICKÝ, Petr a kol. *Občanský zákoník I. Obecná část (§1 – 654)*. Komentář 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2015. 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9.

VOJTEK, Petr. *Odpovědnost za škodu při výkonu veřejné moci: komentář*. 3. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. 370 s. ISBN 978-80-7400-427-8.

KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C. H. Beck, 2017. 1143 s. ISBN 978-80-7400-630-2.

KASÍKOVÁ, Martina a kol. *Zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád): komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2007. 672 s. ISBN 978-80-7179-582-7.

HAVLÍČKOVÁ, Blanka a kol. *Kompendium judikatury*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 200 s. ISBN 978-80-7552-081-4.

MATES, Pavel; SEVERA, Jakub. *Odpovědnost státu za výkon veřejné moci*. Praha: Leges, 2014. 176 s. Teoretik. ISBN 978-80-7502-021-5.

FENYK, Jaroslav. *Vademecum státního zástupce*. Praha: ASPI, 2003. 521 s. ISBN 80-86395-80-4.

Pozitivněprávní úprava, důvodové zprávy a návrhy zákonů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 417/2004 Sb., o patentových zástupcích a o změně zákona o opatřeních na ochranu průmyslového vlastnictví

Zákon č. 523/1992 Sb., zákon o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců České republiky

Zákon č. 85/1996 Sb., zákon o advokacii

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 1/1997 Věstníku ze dne 31.10.1996, kterým se stanoví pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky (etický kodex)

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekutorský řád) a o změně dalších zákonů

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích přisedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích)

Zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

Usnesení představenstva České advokátní komory č. 4/2009 Věstníku ze dne 15. 09.2009, kterým se stanoví minimální limity pojistného plnění z pojištění advokátů

Vyhláška č. 330/2001 Sb., Ministerstva spravedlnosti o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem

Důvodová zpráva k zákonu č. 82/1998 Sb. o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), č. 82/1998 Dz.

Důvodová zpráva k zákonu č. 283/1993 Sb. o státním zastupitelství, č. 283/1993 Dz.

- Německo – Ústava Spolkové republiky Německo (Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland)

-Německo – Občanský zákoník (Bürgerliches Gesetzbuch - BGB)

- Německo – Zákon o advokacii (Bundesrechtsanwaltsordnung - BRAO)

- Německo – Notářský řád (Bundesnotarordnung - BNO)

Časopické články (verze tištěné i elektronické)

NEDBÁLEK, Karel. *Výpočet nemajetkové újmy*. Česká advokátní komora: Oficiální stránky odborného právníckého časopisu české advokacie www.bulletin-advokacie.cz [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/vypocet-nemajetkove-ujmy?browser=mobi>

MIHALÍK, Vojtěch. *Vliv § 2950 zákona č. 89/2012 Sb. na odpovědnost advokátů za způsobenou škodu – část I.* VŠEHRD: ČASOPIS ČESKÝCH PRÁVNÍKŮ [online]. 17. 4. 2017 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <http://casopis.vsehrd.cz/2017/04/vliv-%C2%A7-2950-zakona-c-892012-sb-na-odpovednost-advokatu-za-zpusobenou-skodu-cast-i/>

VOJTEK, Petr. *Odpovědnost notáře za škodu v právním řádu České republiky.* Ad Notam [online]. 2011, 3-9 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgfpwc3s7gnpxgxzt&groupIndex=2&rowIndex=0#>

WAWERKA, Karel. *Nestrannost a nezávislost notáře, numerus clausus a územní organizace notářství.* Ad Notam. 2003, č. 4, Str. 90 - 91

BUCHTA, Zdeněk. *K odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou z neznalosti.* Právní rozhledy. 2008, č. 2, s. 16 – 20

Jiné odborné zdroje (diplomové práce, sborníky, sdělení, stanoviska, výklady apod.)

Profesní odpovědnost daňového poradce za způsobenou škodu. KODAP: Společnosti pro daňové poradenství [online]. [cit. 2018-02-20]. Dostupné z: <https://www.kodap.cz/cs/pro-vas/periodika/ctvrtletnik/profesni-odpovednost-danoveho-poradce-za-zpusobenou-skodu.html>

KOUTOVÁ, Michaela. *Vybrané aspekty právní úpravy promlčení nároku na náhradu škody.* Právní prostor [online]. 15. 09. 2017 [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/vybrane-aspekty-pravni-upravy-promlцени-naroku-na-nahradu-skody>

Odborné zdroje elektronicky dostupné

BEZOUŠKA, Petr, *Co je škoda a co je újma*, PRK Partners [online]. [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <https://www.prkpartners.cz/rekodifikace/legislativni-novinky/395-co-je-to-skoda-a-co-je-to-ujma/>

Povinnosti advokáta. ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=40>

Usnesení sněmu Komory patentových zástupců České republiky ze dne 12. 10. 2007: Příspěvkový a pojišťovací řád [online]. [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: www.patzastupci.cz/create_file.php?id=95

CHALOUPKOVÁ, Iva. *Kdo je kdo právník, advokát, notář*. ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA [online]. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=3249>

Odpovědnost advokáta za škodu klientovi při neúspěšné procesní strategii. Epravo.cz [online]. 24. 01. 2018 [cit. 2018-03-11]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-advokata-za-skodu-klientovi-pri-neuspesne-procesni-strategii-106963.html>

NEZDAŘIL, Aleš. *Odpovědnost za škodu způsobenou soudním exekutorem*. Právní rádce [online]. [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: <https://pravniradce.ihned.cz/c1-34764120-odpovednost-za-skodu-zpusobenou-soudnim-exekutorem>

V Německu exekutory nemají, tamní soudy ročně zahájí více než 6 miliónů výkonů rozhodnutí (18.11.2013). EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY [online]. [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1403-v-nemecku-exekutory-nemaji-tamni-soudy-rocne-zahaji-vice-nez-6-milionu-vykonu-rozhodnuti-18-11-2013?w=>

SERBUS, Lukáš. *Odpovědnost státu za škodu při výkonu veřejné moci*. In: Epravo.cz [online]. 2014 [cit. 2018-02-26]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/odpovednost-statu-za-skodu-pri-vykonu-verejne-moci-95065.html>

Jiné zdroje internetové

E-mailová korespondence s Václavem Andrlem [online], 07.03.2018, vaclav.andrle@nkr.cz

E-mailová korespondence s Václavem Andrlem [online], 19.03.2018, vaclav.andrle@nkr.cz

Povinnosti justice. Human Rights Defense z.s. NGO: Nevládní nezisková organizace [online]. [cit. 2018-03-15]. Dostupné z: <https://www.hrdngo.com/zakonne-povinnosti-soudcu/>

Judikatura

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 23 Cdo 2371/2008 ze dne 27.10.2010

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 2679/2006 ze dne 10.01.2006

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1862/2001 ze dne 26.02.2003

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 2507/2005 ze dne 23.08.2007

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 2310/2013 ze dne 30.09.2014

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 886/2004 ze dne 26.01.2005

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 1573/2005 ze dne 30.05.2007

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 1734/2016 ze dne 27.09.2017

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 1515/2007 ze dne 20.06.2007

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 2007/2009 ze dne 23.09.2010

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 3334/2006 ze dne 06.11.2007

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 5080/2009 ze dne 20.12.2011

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 11/2013 ze dne 29.01.2014

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 28 Cdo 3106/2012 ze dne 15.11.2012

Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2120/2000, ze dne 22.08.2002

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 2768/2016 ze dne 26.01.2017

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 11/2013 ze dne 29.01.2014

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 25 Cdo 2328/2004 ze dne 15.12.2005

Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. 30 Cdo 3598/2014 ze dne 15.06.2016

Nález Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 529/09 ze dne 13.03.2012

Nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 372/04 ze dne 08.08.2005

Nález pléna Ústavního soudu, sp. zn. Pl. ÚS 13/06 – 2 ze dne 08.07.2008

Kárný nález ČAK, sp. zn. K 65/04 ze dne 12.09.2006